

A fiatalok kultúrafogyasztása és szabadidő-eltöltési szokásai Nógrád megyében

Tudományos Diákköri Dolgozat

Tartalomjegyzék

I. Bevezetés	03
II. Témafelvetés	06
1) Számítógéppel és internettel kapcsolatos hipotézisek	06
2) Olvasással kapcsolatos hipotézisek	06
III. Szakirodalmi áttekintés	08
1) A fiatalok	08
2) A kultúrafogyasztás, szabadidő-eltöltési szokások	10
3) Az ifjúsági korszakváltás	14
IV. A kutatás – a kutatás módszertana	19
1) Nógrád megye részletes bemutatása	19
2) Alkalmazott módszertan és a kérdőív	19
3) Az adatfeldolgozás	21
V. Eredmények és azok értékelése	22
1) A vizsgált tanulók és hallgatók demográfiai helyzete	00
2) Számítógépezési és internetezési szokások	00
3) Olvasási szokások	00
VI. Összefoglalás (Rezümé)	00
VII. Szakirodalmi jegyzék	00
VIII. Ábrajegyzék	00

I. Bevezetés

„Ami nincs fent YouTube-on, az meg sem történt,
amit nem talál a Google, az nem is létezik,
aki nincs regisztrálva Facebook-on, az nem is ember!”

A kutatott téma számomra nagyon kedves, mivel középiskolai tanulmányaim alatt tevékeny részese voltam a Salgótarjánban működő általános és középiskolák diákönkormányzataival, kapcsolatban voltam a helyi felsőoktatási intézmény hallgatói önkormányzatával, valamint az ezeket összefogó és segítő szervezet, a Salgótarjáni Városi Diákönkormányzat (SVDÖK) elnökeként dolgoztam 2009 és 2011 között.

A betöltött pozíció eredményeképpen beleláthattam, „alakíthattam” a megyeszékhelyen folyó ifjúsági programokat, továbbá a város ifjúságpolitikáját.

A dolgozat célja, hogy a saját kutatásom értelmezésével és elemzésével, azt összehasonlítva a 2008-ban készült (országos) ifjúságkutatással (SZABÓ-BAUER 2008), a 2005-ben végzett salgótarjáni ifjúságkutatással (ECHO OKTATÁSMŰHELY 2005) és több más hazai és nemzetközi kutatással, bemutassa a mai Nógrád megyei fiatalok kultúrafogyasztását és szabadidő-eltöltési szokásait. E témán belül kifejezett nagy hangsúlyt kap az internetezési és számítógépezési szokások, valamint az olvasási szokások kettőse.

A kutatásom ismeretlen szerzőtől származó mottójából is kitűnik, hogy milyen fontos a számítógép és az internet szerepe a fiatalok életében. Mint ahogy a mottó is írja, amit nem töltöttek fel a világ legnagyobb videó megosztó portáljára, az meg sem történt, amit nem található meg a legnagyobb böngészővel, az nem is létezik, és aki nincs fent Amerika és Európa legnagyobb közösségi hálóján, az nem is létezik, nem is ember. A kutatásomban kitérek arra, miképpen alakult a számítógép és az internet szerepe az elmúlt 12, 8 és 4 évben, és választ szeretnék adni arra a kérdésre, hogy valójában miért is választják a megkérdezett fiatalok átlag napi 4,38-4,54 órát az internetet és 3,87-4,33 órát a számítógépet.

Az általam megkérdezett fiatalok és az olvasás kapcsolata már nem annyira „pozitív” és egyértelmű; céloom megtekinteni és összevetni az elmúlt évek eredményeit az általam kapottakkal, és választ szeretnék adni arra a kérdésre, hogy miért nem szeretnek a fiatalok

olvasni. Ahogy egy riportban Bauer Béla is megfogalmazta, nem mindegy, hogy otthon a gyerek fejére könyv, vagy téglá esik.

(http://videotar.mtv.hu/Videok/2010/04/27/11/Zarora_2010_aprilis_26__Vendeg_Bauer_Bela.aspx)

Az általam kutatott téma elméleti és gyakorlati haszna több okból is nagy lehet:

a, a kilencvenes években kezdődött el Magyarországon az ifjúsági korszakváltás (GÁBOR – MOLNÁR 2006, 326.), mely az utóbbi időben felgyorsult és számos pontban megváltozott, számos pontban kiegészült,

b, be fogom mutatni, hogy milyen módon hat a fiatalok kultúrafogyasztására valamint szabadidő-eltöltésére az, hogy Nógrád megyében nőttek fel és/vagy Nógrád megyében élnek; tényleg hallgatnak-e a „háborúban a múzsa”,

c, a fiatalok életének jobb ismerete elősegítheti azt, hogy a fiatalok jobban éljenek, teljesebb életet élhessenek, a fiatalok igényeihez jobban alkalmazkodó programok, események, tervek szülessenek meg.

A dolgozat hat nagyobb részből épül fel a bevezetés, szakirodalmi- és ábrajegyzéken kívül: témafelvetés, szakirodalmi áttekintés, a kutatás módszertana, eredmények és azok értékelése, összefoglalás.

A **témafelvetés** célja, hogy konkrétan megfogalmazza a célkitűzéseket, valamint itt kerülnek leírásra a hipotéziseim is.

A **szakirodalmi áttekintésben** a témával összefüggő fogalmak és szakirodalom kerülnek feldolgozásra és bemutatásra. A szakirodalmi áttekintést három nagyobb egységre osztottam:

- A fiatalok
- A kultúrafogyasztás, szabadidő-eltöltési szokások
- Ifjúsági korszakváltás:
 - Az ifjúsági korszakváltás
 - Az ifjúsági korszakváltás értelmezése
 - Az új ifjúsági korszakváltás

A harmadik pontban, a vizsgálatokkal, elemzésekkel kapcsolatos **módszerek** ismertetésénél a kutatás körülményeit és az elemzés módszereit írom le, itt kerül bemutatásra a kérdőív is.

Az **eredmények és azok értékelése** fejezet a saját vizsgálataim és azok elemzésének eredményét tartalmazza, összehasonlítva más, korábban már említett kutatások eredményeivel is.

Az utolsó fejezet az **összefoglalás**, mely tartalmazza a Rezümét is. Itt a Tudományos Diákköri Dolgozatom lényegét írom le, valamint ismertetem a legfontosabb eredményeket, megállapításokat és a levont következtetéseket, hipotézis megerősítéseket és hipotézis cáfolatokat.

II. Témafelvetés

A fejezet első részében kívánom leírni és kifejteni a hipotéziseimet, ezeken keresztül pedig bemutatva a célkitűzéseimet és indokolva a saját vizsgálataim szükségességét és fontosságát.

A hipotéziseim sorrendje megegyezik a kérdőív kérdésköreinek sorrendjével.

1) Internettel és számítógépezéssel kapcsolatos hipotézisem:

A kutatásom ismeretlen szerzőtől származó mottójából is kitűnik, hogy milyen fontos a számítógép és az internet szerepe az átlag magyar fiatal életében. Nekem az a felvetésem, hogy az általam megkérdezett nógrádi fiatalok az országos átlagnál kevesebb időt fordítanak internetezésre és számítógépezésre, mivel minél „fejlettebb” egy ország/régió/megye, annál többet töltenek a fiatalok a monitor előtt. Felvetésem arra alapozom, hogy Nógrád megye az egyik legszegényebb megye, itt a legnagyobb a munkanélküliség és itt van a legkevesebb város is. Nógrád megyéről a későbbiekben egy külön fejezetben fogok foglalkozni.

A kutatásomban kitérek arra, miképpen alakult a számítógép és az internet szerepe az elmúlt 12, 8 és 4 évben, és választ szeretnék adni arra a kérdésre, hogy valójában miért is választják a megkérdezett fiatalok átlag napi 4,38-4,54 órát az internetet és 3,87-4,33 órát a számítógépet.

E kultúrafogyasztás egyik lehetséges veszélye az internetfüggőség.

Hipotézisem, hogy minden technikai, anyagi és kulturális feltétel adott már Magyarországon (is), hogy kialakulhasson korunk „népbetegsége”, az internetfüggőség. Az informatikai eszközökhöz való hozzáférés teljes, hiszen minden fiatal rendelkezik saját mobiltelefonnal és saját számítógéppel, valamint minden nap használják a számítógépet és az internetet, nem is kevés óraszámban. Már ezen adatok alapján is láthatjuk, hogy minden kritérium adott a betegség elterjedéséhez, sőt, úgy vélem, ez már be is következett.

Habár az internet és számítógép e problematikájáról többen is írnak, Magyarországon még nem született meg az az értekezés, mely el tudná indítani azokat a folyamatokat, amikkel komoly előrelépést lehetne elérni a betegség megismertetésében, és abban, hogy hivatalosan is betegséggé nyilvánítsák korunk népbetegségét.

Célom, hogy amennyiben a kapott adatok megerősítik felvetésem, törekszem arra, hogy nagyobb figyelmet kapjon e betegség.

2) Olvasással kapcsolatos hipotézisek:

Hipotézisem, hogy az általam megkérdezett nógrádi fiatalok olvasás-szeretetének és olvasásgyakoriságának száma elmarad az országos átlaghoz képest is. Úgy vélem, ennek a felvetésemnek az alapját az adja, hogy a fiatalok számára az olvasás nem fontos – nem számít örömforrásnak. Ez megmutatkozik abban is, hogy könyvet szórakozás céljából csak meglehetősen ritkán olvasnak és alapjában véve nem szeretnek olvasni. Ezek mellett még fontos tényező, hogy a szülők iskolai végzettsége átlagosan alacsonynak mondható, illetve az a tény, hogy rengeteg kistelepülés (125) mellett mindössze 6 város van (Salgótarján, Balassagyarmat, Nagybátony, Pásztó, Szécsény, Rétság), valamint a könyvtári feladatokat egy intézmény, a Balassi Bálint Megyei Könyvtár (és annak tagkönyvtárai) látja el a megye több mint 56%-ában. A tagkönyvtárak felszereltsége és ellátottsága nem elégséges.

Az általam megkérdezett fiatalok és az olvasás kapcsolata már nem annyira „pozitív” és egyértelmű; célom megtekinteni és összevetni az elmúlt évek eredményeit az általam kapottakkal, és be szeretném mutatni a nógrádi fiatalok olvasási szokásait.

III. Szakirodalmi áttekintés

A második fejezetben meg szeretném vizsgálni, hogy azokhoz a kérdéskörökhöz, melyekkel én is találkoztam a Tudományos Diákköri munkám során, amelyek esetleges nézeteltéréseket, problémákat okozhatnak, hogyan viszonyulnak, hogyan értelmezték azokat más kutatók. E fogalommagyarázat fontos szerepet tölt be a dolgozatban és elméleti haszna is lehet annak, hogy ezt a témát egy más egy fiatal szemszögéből nézhetjük. Számos fogalom értelmezése szükséges a tisztánlátáshoz. Én a címben szereplő kérdéses kifejezések sorrendjében fogok haladni, ezt fogja követni az ifjúsági korszakváltásról alkotott véleményem, mindemellett észrevételeim.

1) A fiatalok

Ha valaki a Tudományos Diákköri munkám címét olvassa, könnyen felötölhet benne (többek között) az a kérdés, hogy kit nevezünk, kit nevezhetünk egyáltalán fiatalnak, kik a fiatalok? Számtalan kutató ezernyi szemszögéből vizsgálta már e kérdéskört. Ennek a szónak, illetve korszaknak a jelentését igazán nehéz meghatározni; gondoljunk csak arra, hogy milyen szempontok alapján szeretnénk értelmezni és meghatározni a fiatal:

- naptári és jogi értelemben a 14. és 18. életéve között lévő személy (BÍRÓ 2011, 76.),
- biológiai értelemben a testi növekedés időszaka, amikor még a végleges testarányok nem alakultak ki csakúgy, mint a nemi érettség sem,
- szociológiai értelemben az önállósodást és az anyagi önállóságot megelőző (felkészítő) időszak, melyben még a fiatal a szüleire van utalva,
- pszichikus értelmezése is vitatott, hiszen az érzelmi instabilitást jelenti,
- korhatár szerint (hasonlóan a naptári és jogi értelmezéshez) a 14. és 18. életévük között lévő személyek tekinthetők fiatalnak; probléma azonban, hogy igazán nehéz korhatárt megállapítani, mivel van, aki 40 éves korában is „gyerek”, illetve ismerünk olyan személyeket is, akik már 16 évesen „koravének.” (ZRINSZKY 2006, 7.)

Ezen körülmények között vagy éppen ennek eredményeképpen a Magyar Értelmező Kéziszótár sem ad / tud adni érdemi támpontot: az ide vonatkozó része úgy értelmezi a fiatal, mint „életének még többé-kevésbé a kezdeti, fejlődő szakaszában lévő személyt.” (JUHÁSZ 2003, 392.)

A jog konkrét életkort is mond: „14. és 18. életéve között lévő személy” számít fiatalnak.

Meg kell említeni D. E. Super (1957) életkori periódusait, amelyet az egyéni pályafutásra alapozva alakított ki, szem előtt tartva Charlotte Bühler felosztását, (BÜHLER 1922, 48.) de azt lényegesen kiegészítette, amikor a teljes életutat vette figyelembe. Az általa létrehozott öt fő szakasz közül számunkra egy fontos, az exploráció (vizsgálódás, vagy felfedezés) szakasza a 15. és 24. életév közé tehető. A fiatalok ez időszak alatt már magasabb és konkrétabb szinten kapnak információt a hivatásról, a pályákról, ezek segítségével vizsgálják és szembesítik önmagukat.

- 15.-17. éves korra a kísérleti fázis a jellemző. Az egyén a pályaválasztási terveinél figyelembe veszi saját érdeklődését, képességeit, céljait. Tehát saját személyiségét és saját lehetőségeit
- 18.-21. éves kor közötti átmeneti szakaszban megnövekedik a valóság és a kötelezettség érzésének súlya és jelentősége. Az én-konceptió a szakmai kontextusban konkrét formát kezd öltetni, és konkrét tartalommal telik meg
- 22.-24. kori vizsgázási vagy próba fázisban körülhatárolódik a szakmai tevékenység meghatározott területe. Az egyén a valódi munkában ellenőrizheti és vizsgálhatja önmagát.

Közhelynek tűnhet, azonban igaz, hogy az iskola és munka, avagy a tanulás és a munka közötti klasszikus határok elmosódóban vannak, ahogy ezt Robert Sultan és Glenys Watts is megfogalmazta egy 2006-os tanulmányban.

Már ezek alapján is megállapítható, hogy ahány területe létezik a társadalomtudománynak, annyi féleképpen értelmezik az ifjúságot, annak fogalmát és használhatóságát egyaránt. Ezt a társadalmi korcsoportot a történelem során a témával foglalkozó kutatók különböző módon definiálták (például: ifjúság, tizenévesek, fiatalság, fiatal korcsoport, ifjú generáció, tinédzserek). Az aktuális politikai nézetek, társadalmi helyzet, mind befolyásolták a fogalom definícióját és körülhatárolását. A változó szociális helyzet és a tudományterületek sokszínűsége miatt is, életkor szerint nehéz az ifjúságot kategorizálni. Az ifjúsággal foglalkozó társadalomtudományok – mint a pszichológiai vagy a szociológiai, s azon belül az ifjúságszociológia vagy az ifjúságpolitika – különbözőképpen határozzák meg az ifjúságot.

Andorka Rudolf szociológus szemmel azokat tekinti fiataloknak, akik „már nem gyerekek, de még nem felnőttek, vagyis nem kezdték el a rendszeres kereső munkát, nem alapítottak családot, vagy egyszerűbben nem rendelkeznek a felnőttek összes jogával.” (ANDORKA

2006)

Ezeknek a fiataloknak a státusza már nem gyerek, de még nem is felnőttek, egy köztes életformában élnek. Ezt a társadalmi csoportot Somlai Péter „új ifjúságnak” nevezi. (SOMLAI 2007)

Ebből következően az ifjúság, mint fogalom, inkább egy életkori szakaszt jelöl, amely az életnek a gyermekkortól a felnőttkorig tartó időszaka. Ez a testi és a lelki fejlődés mellett elsősorban a társadalmi státuszra vonatkozik. A „fiatalokat”, mint célcsoportot, igen nehéz meghatározni, mert a kifejezést, hogy „fiatal” igen széles körben, még jelzőként is használjuk, ugyanakkor mivel ez egy komoly életkori szegmens is, fontos velük foglalkoznunk.

Összességében nincs könnyű dolga annak, aki meg kívánja határozni a „fiatal” kifejezést. Én a dolgozatomban - a fentiek alapján is - a 14. és 29. életéve között lévő személyeket tekintem fiatalnak.

2) A kultúrafogyasztás, szabadidő-eltöltési szokások

A második, szintén fontos fogalom-meghatározás a kultúrafogyasztást és a szabadidő-eltöltést kívánja értelmezni. Ezek a magyarázata már nem annyira bonyolult, mint a fiatalé volt.

Kultúrafogyasztás: a kultúra kifejezés napjainkban rendkívül sokféle jelentéssel bír. Érdemes akár csak a kultúrát tartalmazó szóösszetételek sorát megtekinteni: „magas kultúra”, mezőgazdasági kultúra, iparági kultúra, de beszélhetünk szervezeti kultúráról, valamint nemzeti kultúrákról is.

A szó eredetét tekintve a „colere” igéből származik, ami eredetileg mezőgazdasági munkákhoz kapcsolódott, és főként a föld művelését, gondozását jelentette. A kultúra mai értelemben vett jelentése felé való első jelentős előrelépés Cicero-nak köszönhető, aki a „Tusculanae Disputationes” című művében a filozófiát a lélek művelésével azonosította. Ezek után a „művelés” és jobbtétel fogalmakat már nem csupán a földre és az anyagi javakra vonatkoztatták, hanem előtérbe került a lélek kiművelésének gondolata is. (TŐZSÉR 2010) A kultúra és a kultúrafogyasztás tekintetében évtizedek, évek alatt is rendkívül nagy változások következnek be, újabb és újabb csatornák, műfajok hódítanak teret. Ezért sokan gondolhatják, hogy a fiatal generáció kultúrafogyasztásáról is, hogy az egyre kevésbé kötődik a valódi kultúrához. Ennek ellenére úgy gondolom, hogy a fiatalok a mai napig nem mondtak le a kultúráról, csupán a művelődés egyre szélesebb körű és alternatív csatornáit választják. Emellett persze sajnos megfigyelhető a főként a tizenéves korosztálynál a hagyományos értelemben vett kultúra hanyagolása, azonban én ezt teljesen természetesnek veszem.

Az Idegen szavak és kifejezések kéziszótárt idézve a kultúra nem más, mint „a társadalom által létrehozott szellemi és anyagi javak összessége”. (BAKOS 1986)

A Magyar Értelmező Kéziszótár első definíciója sem sokban különbözik az iméntitől, csupán annyiban, hogy e szerint a kultúra „az emberiség által létrehozott anyagi és szellemi javak összessége.”(JUHÁSZ 1989) Második meghatározása pedig: a kultúra „a művelődésnek valamely területe, illetve valamely korszakban, valamely népnél való megnyilvánulása.” (TŐZSÉR 2010)

Szabadidő-eltöltési szokások: a Magyar Értelmező Kéziszótár az alábbi definíciót adja: „a munkaidőn (vagy más kötelező elfoglaltságon) kívüli, szabadon felhasználható idő.” (JUHÁSZ 2003, 1210.)

A szabadidő viszonylag új fogalom az ember életében, ezért a szakirodalom igen sokféleképpen közelíti és határozza meg. A szabadidőn, a munkaidőn (a munkaidőhöz a munkába- és hazautazás is hozzátartozik) és létfenntartáson (a létfenntartás jelentése: alvás,

tisztálkodás, étkezés háztartási munka) túl megmaradó idő mennyiséget értjük, amellyel viszonylag szabadon rendelkezhetünk. Önálló mérlegelés alapján eldönthetjük, hogy mire fordítjuk. A szabadidő és a munka nem ellentétes fogalom. Azért van szabadidőnk, mert munkával megteremtjük ennek anyagi alapjait. Csak a XX. század elejétől érte el a termelés azt a színvonalat, hogy lehetővé vált a munkaidő csökkentése, így tömegméretekben megnőtt az emberek szabadideje. A szabadidő és a munkakapcsolatát az is jelzi, hogy felszabadult időnk jelentős részét munkaerőnk újratermelésére (pihenésre, szakmánkkal kapcsolatos önképzésre) fordítjuk, fordíthatjuk.

Röviden térjünk ki arra, hogy milyen tevékenységeket lehet végezni a szabadidőben. A szabadidő összetett tevékenység, egy sor tevékenység egysége. A szabadidő tevékenységeket funkciójuk szerint három fő típusba sorolhatjuk:

- aktív és passzív pihenés
- szórakozás,
- művelődés.

A szabadidő tevékenységek funkciója semmiféle értékrendet nem jelent. Pihenésre, szórakozásra, művelődésre egyaránt szükségünk van.

Ezeknek a tevékenységeknek tartalma és helyes aránya adja a szabadidő igazi értékét. A szabadidőben ténylegesen gyakorolt tevékenységek (olvasás, sport, zenehallgatás, televíziózás, színház, film, baráti összejövetel, kirándulás, barkácsolás, tánc, hobby, séta, alvás, játék, múzeumlátogatás, semmittevés, alvás, töprengés) eltérő tartalma határozza meg, hogy éppen milyen funkciót töltenek be életünkben. Például a sport aktív pihenés, de szórakozás is; az olvasás vagy a színház általában művelődés, de egyúttal pihenés és szórakozás is. A szabadidő tehát lehetőség, melynek felhasználása lehet jó vagy rossz, helyes vagy helytelen.

A szabadidő helyes felhasználását, a szabadidővel való gazdálkodást meg kell tanulni.

Erre elsősorban a családnak kellene mintát, modellt adni. Olyan új tevékenység-típusról van szó azonban, amely a legtöbb szülő számára is új, mert a felnőttek sem tanulták / nem tanulhatták még meg a szabadidő helyes felhasználását. Ennek a kultúrának az alakítása fontos társadalmi feladat, hiszen nem mindegy, felhasználják-e az emberek szabadidejüket munkaerejük megújítására (bővített újratermelésére), életminőségük javítására. A felnőttek szabadidő tevékenységének "megszervezése" a közművelődési intézményeknek (művelődési házak, könyvtárak, klubok) is feladata. A fiatalok szabadidő kultúrájának alakítása, gazdagítása pedagógiai feladat. Az iskolában erre a tanórán és a tanórán kívül is: a napközi-

otthonban, a szakkörök keretében sok-sok lehetőség kínálkozik. Elsősorban a különböző tevékenységek széles választékának felkínálásával, technikák elsajátításával és az intézmények (könyvtár, múzeum) használatának megismertetésével járulhat hozzá az iskola, hogy mindenki találjon magának vonzó és tartalmas időtöltést. A szabadidőre nevelés alapja, hogy a tevékenységek szervezésében és irányításában már egészen kicsi kortól biztosítsuk, hogy a gyermekek kedvtelésük, érdeklődésük és hajlamaik szerint válogatni is megtanuljanak. (TORDÁNÉ 2010, 75.)

Reischl Krisztina: Szabadidő ismeretek címet viselő művében szintén a szabadidőt veszi górcső alá – szociológiai szempontból. A szociológiai megközelítésekben többféle társadalmi időt különítenek el (munka, iskola, vallási kötelezettségek), de közülük csak egyetlen időszakot neveznek szabadnak - azt, amelyik a különféle kötelezettségeken kívül megmarad, rendelkezésre áll. A szabadidő az ipari társadalom kialakulása óta állandó módosuláson megy keresztül. Történetileg a szabadidő a munkán nyert idő, amely iránti igény folyamatosan növekszik. Szabadidő mindazon foglalatosságok összessége, amelyekben az egyén önként vesz részt, akár azért, hogy kipihenje magát, szórakozzon, vagy társadalmi kapcsolatait ápolja, esetleg tovább képezze magát. A szabadidős tevékenységeket társadalmi jelenséggé kell kezelni, amelyek szoros összefüggésben vannak a nem szabadidős aktivitásokkal, de nincsenek annak alárendelve.

Összegzésként elmondhatjuk: kétségtelen, hogy a szabadidő és a szabadidő-eltöltési lehetőségek is bővültek a 90-es évek óta, folyamatosan bővülnek, de önmagában a lehetőségek nagyságrendi növekedése nem hozta a szervezett, tudatos szabadidő-eltöltésben résztvevők számának nagyarányú emelkedését.

4) Ifjúsági korszakváltás:

A definíciók harmadik pontja az ifjúsági korszakváltással hivatott foglalkozni. (GÁBOR-JANCSÁK 2004, 28-72.p.) Ezt a fogalommagyarázatot részre osztom, elsőként azt szeretném bemutatni, hogy Gábor Kálmán mit is ért az ifjúság korszakváltása alatt, majd a második részben a saját véleményemet kívánom leírni, belevonva a „hátrányos helyzetű” Nógrád megye helyzetének elemzését is. E pontokhoz a 2004-ben megjelent „Ifjúsági korszakváltás”; „Ifjúság az új évezredben” című könyv Globalizáció és ifjúsági korszakváltás fejezetét vettem alapul. (GÁBOR-JANCSÁK 2004, 28-72.p.)

4.1. Gábor Kálmán: Az ifjúsági korszakváltás

Az ifjúsági korszakváltás egy olyan folyamat, mely Nyugat-Európában az 1960-as évektől kezdődően, az 1980-as évekre következett be. E korszakváltás lényege a társadalmi reprodukció megváltozása, illetve az iskolai tudás felértékelődése. Fő jellemzője a korszakváltásnak az ifjúkor meghosszabbodása, az „amatőr” státusz „professzionális” státusszá alakulása. A fiatalokat közvetlenül ellenőrző intézményeket – ilyen példának okáért a munkahely, a család, a politikai szervezetek – a közvetett ellenőrző intézmények – mint például a mass-média, (FORGÓ 2011) fogyasztóipar – váltják fel. Az ifjúság autonómiája, önállósága növekszik.

A magántulajdonon alapuló piacgazdaság kiépülésével a nyugat-európai ifjúság körében megfigyelt legfontosabb tendenciák a magyar fiatalok körében is egyre inkább érvényre jutnak.

Az 1990-es években Magyarországon is kialakult az új, az iskolai ifjúsági korszak. Megtermelődtek az iskolában eltöltött idő megnövekedéséhez szükséges előfeltételek a közoktatás, majd a felsőoktatásban. Ezt a folyamatot (expanzió) a középosztályosodás, a gazdasági, technológiai fejlődés, a fogyasztás expansziója révén (fogyasztási javak elterjedése, a fogyasztói és szolgáltatóipar hihetetlen mértékű kiterjedése), amely a fiatalok körében egyre nagyobb emancipálódási törekvésekkel párosult.

Az iskolai ifjúsági korszak beköszönte a nyugat-európai ifjúságkutatók által korábban felvázolt két forgatókönyvet kínált az 1990-es években a magyar fiatalok számára is. Az egyik, a **munkanélküliség scenáriója** Nagy-Britanniában az 1970-es évek során alakult ki. Az úgynevezett „két-ország modellben” a hátrányos helyzetűek rugalmas munkaerő-tartalékként a kettős munkaerőpiac másodlagos szektorát képzik. Az ehhez a scenárióhoz kapcsolódó társadalmi kockázatok nyilvánvalóak. Az ifjúsági zavargások lehetősége ezek közül csak az egyik, az etnikai zavargásokkal való összekapcsolódás pedig robbanó hatású,

mivel az etnikai/faji kisebbségek ifjúsága egyre inkább hajlamos a kedvezőtlen helyzetét az intézményesített rasszizmusnak tulajdonítani. (CHISHOLM 1992, 63.) A munkanélküliség forgatókönyve azzal jár, hogy potenciálisan már nagyon korán kialakul azon fiatalok csoportja, akik nagyon kis eséllyel integrálódnak a társadalomba, létrejön a társadalom alatti osztály reprodukciója.

A piaci rendszer kialakulása, az osztályrendszer átalakulása, amely a szociális és oktatási intézmények piacosításával is jár, azaz az állami intézményrendszer romlása az alsó réteg újratermelődését még tovább erősíti.

A másik lehetséges forgatókönyv a **szabadidőé**, ami letörli a stigákat a nem foglalkoztatottakról, akik az új „gondtalan” szabadidő-osztály alapját képezik. Ez a scenárió a tanulás felértékelődéséhez és a professzionális ifjúsági státusz kialakulásához vezet.

A fiatalok különleges kulturális kreativitása pedig egyre megbecsültebbé válik. (CHISHOLM 1992, 63.) A szabadidő-scenárió a társadalom középosztályosodásával jár együtt. A középosztályosodó fiataloknak egyik fontos területe a szabadidő, a szabadidőipar kiépülése.

A szórakozóhelyeken bekövetkezett változások alapja az, hogy a szórakoztatóipar képviselői hisznek abban, hogy a felhasználók természete változik, úgy látják őket, mint akik rendelkeznek olyan tulajdonságokkal, amelyek korábban egyértelműen a középosztály tagjait jellemezték, mint példának okáért a tehetség, a mobilitás és a képesség, hogy a számukra felkínált szórakozási lehetőségek közül „racionális” alapon tudnak választani. Ez a változás jelenik meg abban, hogy a hangsúly a szórakoztatóiparban tapasztalható versenyen van, de megragadható abban is, hogy a vásárlót már nem tagnak, hanem „fogyasztónak” tekintik. (CLARKE – JEFFERSON 2000, 118.)

Ugyanazon szempontrendszer alapján kívánom értelmezni a korszakváltást, melyen tette ezt Gábor Kálmán is.

4.2. Az ifjúsági korszakváltás értelmezése

Magyarországon a Gábor által is leírt korszakváltás nem az 1960-1980-as években ment végbe. Az ifjúsági korszakváltás bekövetkezte nem is lehet kérdés, a magyar folyamatok szinte másolatai a korábbi Nyugat-európainak. Ez a folyamat az 1990-es években vette kezdetét és a 2000-es évekre, évek elejére következett be. E korszakváltás lényege Magyarországon is a társadalmi reprodukció megváltozása, illetve az iskolai tudás felértékelődése. Fő jellemzője a korszakváltásnak, hogy az ifjúkor meghosszabbodik, az „amatőr” státusz „professzionális” státusszá alakul. Ez meg is történt, azonban a társadalom deprivált rétegének nem volt lehetősége csatlakozni a felsőoktatás expanziójához. Ennek következménye, hogy a társadalmi reprodukció pozitív irányú megváltozása a társadalom alatti – avagy társadalmon kívüli – rétegeket nem érintette. Így az oktatás által kínált lehetőségekből ők kimaradtak, és nőtt a szakadék a társadalom és a társadalmon kívüliek között. A fiatalokat közvetlenül ellenőrző intézményeket – ilyen példának okáért a munkahely, a család, a politikai szervezetek – a közvetett ellenőrző intézmények – mint például a mass-média, fogyasztóipar – váltják fel. Igaz az is, hogy az ifjúság autonómiája és önállósága növekedett az utóbbi időben, ezt azonban nem tisztán pozitív változás: egyszerűen nincs lehetősége a szülőknek a gyermekeikkel foglalkozni, időt tölteni.

Én ezt tekintem a Bauer Béla által megfogalmazott „magára hagyott” nemzeték reprodukciójának, illetve ezt a folyamatot tekintem az újfajta „magára hagyásnak”. A magántulajdonon alapuló piacgazdaság kiépülésével a nyugat-európai ifjúság körében megfigyelt legfontosabb tendenciák a magyar fiatalok körében is érvényre jutnak. Az 1990-es években Magyarországon is kialakult az új, az iskolai ifjúsági korszak. Megtermelődtek az iskolában eltöltött idő megnövekedéséhez szükséges előfeltételek a közoktatás, majd a felsőoktatásban. Ezt a folyamatot követte a gazdasági, technológiai fejlődés. Sőt, a korábbiakban soha nem látott módon felgyorsult és létrehozott egy új ifjúsági korszakváltást (erről bővebben a 3.3. Az új ifjúsági korszakváltás fejezetben írok). A fogyasztás expanziója révén (fogyasztási javak elterjedése, a fogyasztói és szolgáltatóipar hihetetlen mértékű kiterjedése) a fiatalok körében egyre nagyobb emancipálódási törekvésekkel párosult. Az iskolai ifjúsági korszak beköszönt a nyugat-európai ifjúságkutatók által két forgatókönyvet kínált az 1990-es években a magyar fiatalok számára is, és e két scenárió nagyobbreszt létre is jött. Az egyik, a **munkanélküliség scenáriója** Nagy-Britanniában az 1970-es évek során, míg Magyarországon az 1990-es években kezdett kialakulni. A folyamat azonban folytatódott, és már nem csak egy-egy országban fordul elő, hanem európai (és amerikai) országok egyik legnagyobb gondja lett a fiatalok munkanélkülisége. Emellett az úgynevezett „két-ország

modellben” a hátrányos helyzetűek rugalmas munkaerő-tartalékként a kettős munkaerőpiac másodlagos szektorát képzik. Az ehhez a scenárióhoz kapcsolódó társadalmi kockázatok nyilvánvalók. Az ifjúsági zavargások lehetősége ezek közül csak az egyik, az etnikai zavargásokkal való összekapcsolódás pedig robbanó hatású, mivel az etnikai/faji kisebbségek ifjúsága egyre inkább hajlamos a kedvezőtlen helyzetét az intézményesített rasszizmusnak tulajdonítani. (CHISHOLM 1992, 63.) A munkanélküliség forgatókönyve azzal jár, hogy potenciálisan már nagyon korán kialakul azon fiatalok csoportja, akik nagyon kis eséllyel integrálódnak a társadalomba, létrejön a társadalom alatti osztály reprodukciója. A piaci rendszer kialakulása, az osztályrendszer átalakulása, amely a szociális és oktatási intézmények piacosításával is jár, azaz az állami intézményrendszer romlása az alsó réteg újratermelődését még tovább erősíti.

A másik forgatókönyv a **szabadidőé**, ami letörli a stigákat a nem foglalkoztatottakról, akik az új „gondtalan” szabadidő-osztály alapját képezik. Ez a scenárió a tanulás felértékelődéséhez és a professzionális ifjúsági státusz kialakulásához vezet.

E forgatókönyv létrejötte azonban nem eredményezte a középosztály kialakulását, valamint a fiatalok különleges kulturális kreativitása sem vált megbecsültté. (CHISHOLM 1992, 63.)

Úgy vélem, hogy nem sikerült létrehozni, nem jött létre a középosztály. Ellenben a középosztály több jellemzője megfigyelhető a „gondtalan” szabadidő-osztály tagjain, így az egyik fontos terület a szabadidő, annak hasznos eltöltése és a szabadidőipar kiépülése. E szabadidő-osztályból nem (az új) középosztály vált, hanem az alsó-középosztály. Ennek eredménye, hogy közép- és hosszútávon a szórakozóhelyek létjogosultsága is megkérdőjeleződik.

Ennek a következménye, hogy azok a tulajdonságok, amelyek korábban egyértelműen a középosztály tagjait jellemezték - példának okáért a tehetség, a mobilitás és a képesség, hogy a számukra felkínált szórakozási lehetőségek közül „racionális” alapon tudjanak választani – sem teljesült. Az azonban kétségtelen, hogy a szórakoztatóiparban nagy versenyen van, valamint beigazolódott az is, hogy a vásárlót már nem tagnak, hanem „fogyasztónak” tekintik. (CLARKE-JEFFERSON 2000, 118.)

4.3. Az új ifjúsági korszakváltás

Mint az előző pontban már írtam, úgy vélem, hogy a Gábor Kálmán által is megfogalmazott ifjúsági korszakváltást (mely nagyjából 2000-2005-ig tartott) követően egy új ifjúsági korszakváltás formálódott meg. Természetesen ezt úgy kell értelmezni, hogy a két korszakváltás párhuzamosan is zajlott, nem csak szigorúan egymás után. Az internet elterjedése, popularizálódása az 1990-es években már elkezdődött. Azonban az igazán nagy áttörést – és ezáltal a kezdő dátumot 2008. november 26-ára teszem. Ez a nap azért fontos az új ifjúsági korszakváltás folyamatában, mivel ekkor indult el a Facebook magyar változata. A Facebook a világ legnagyobb közösségi (ismertségi) hálózata (2012. október 4-én érte el a cég az 1 milliárd regisztrált tagot), mely a fejlett és fejlődő világ fiataljainak életét befolyásolja. (A teljességhez hozzátartozik, hogy több ország is bojkottálja a Facebook-ot, így Kína. A világ legnépesebb országa azonban nem maradt közösségi (ismertségi) hálózat nélkül: feltalálták a Weiboo-t, ami a Facebook és a (másik nagy hálózat) Twitter másolata.) Mint kutatásomból is kiderül, elenyésző azon fiatalok száma, akik nincsen fent a Facebook-on. Természetesen magában egy ilyen méretű hálózat is nagy változást jelent a fiatalok életében, azonban a másik – szám szerint a harmadik - fontos időpont 2010. április 3., ekkor kezdte meg az Apple cég az iPad forgalmazását. Az iPad sikereinek hatására minden nagyobb kommunikációs eszközöket gyártó cég belefogott az érintőképernyős készülékek gyártásába.

Napjaink változásai – és ez fokozottan igaz a jövőben – teljes mértékben egy időben zajlanak a Nyugat-európai illetve Észak-amerikai változásokkal. Ez az élet minden területére igaz, kivéve a társadalmi változásait, mely alatt a társadalom intézményeit, szerkezetét értem. Ezt a globalizmus természetes eredményének tekintem. A változás meglétét arra alapozom, hogy a technika soha nem látott módon hat és befolyásolja az életünket. A technika és az internet robbanásszerű elterjedése és térhódítása egy teljesen új korszakot hozott létre.

E folyamat számos eredménnyel járt és mivel nincs mód az összes felsorolására, ezért csak egygel fogok hosszabban foglalkozni; ez pedig a számítógép- és internetfüggőség (betegség).

Egy izraeli üzletember a 2000-es évek elején jutott arra a megállapításra, hogy a következő félévszázadban a fejlődések, a változások ötvenszer gyorsabban fognak végbemenni, mint az elmúlt félévszázadban. Összességében pedig megállapíthatjuk, hogy egy új ifjúsági korszakváltás létezik, sőt, robbanásszerű gyorsasággal halad.

IV. A kutatás – a kutatás módszertana

1) Nógrád megye

Nógrád megye Magyarország északi részében található. Északról Szlovákia, keletről Borsod-Abaúj-Zemplén, keletről és délről Heves megye, dél-nyugatról pedig Pest megye határolja. A megye területe 2544km², amely Magyarország területének 2,7%-a. 2010-es adatok alapján a népesség 204917 fő, emellett a megyében összesen 6 város található. Habár gazdag a terület történelme, megállapíthatjuk, hogy igazi jelentőségét a megye az 1840-es éveket követően szerezte meg, ugyanis ekkor találtak rá a barnakőszénre. Ezt követően gyors fejlődésnek indult a térség. „Virágkorát” a megye a két világháború között (ekkor lett Salgótarján is város), majd a második világháború utáni szocialista rendszerben élte. A „vas és acél országa” létrehozásához elengedhetetlen volt a nagy mennyiségű és jó minőségű fűtőanyagra, amelyben a nógrádi-medence nem szenvedett hiányt.

A pozitív irányú fejlődésnek Szovjetunió hanyatlása és a gazdasági visszaesés vetett véget. Eddig nem sikerült strukturális változásokat eszközölni, mely eredménye a hanyatló megye. Korábbi tanárom, dr. Engelberth István által 2008-ban írt tanulmányából (Nógrád megye társadalmi-gazdasági helyzete napjainkban (Hogyan segítheti a salgótarjáni felsőoktatás a válságból történő kilábalást?)) szeretnék egy részletet idézni, mely jól jellemzi Nógrád megyét:

„Nógrád megye a kilencvenes évek társadalmi-gazdasági átalakulásának vesztese. Ezt alapvetően határozta meg a nehezen modernizálódó, az államszocialista múltból örökölt gazdasági szerkezet, és az ehhez illeszkedő társadalmi környezet. A fejlődést jelentősen gátolja a kedvezőtlen gazdaságföldrajzi elhelyezkedés, és a fejletlen közlekedési infrastruktúra. A megoldás egyrészt egy jól elkészített, a térség adottságait figyelembe vevő fejlesztési koncepció elkészítése, másrészt ennek megvalósításához külső (központi, és a jövőben uniós források) megszerzése, és ezek koncentrációja lehet.

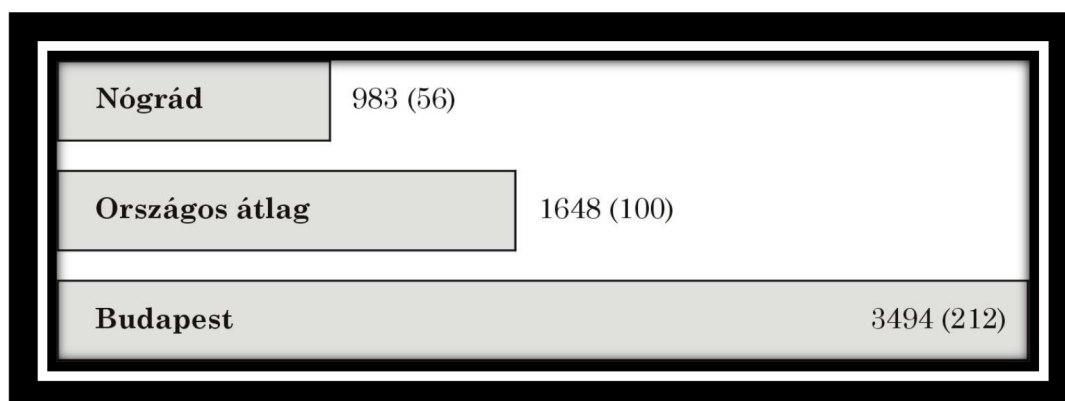
A különféle statisztikai adatokat vizsgálva gyakran találkozunk azzal, hogy a különböző mutatószámok terén a megyék rangsorát Nógrád vagy Szabolcs-Szatmár-Bereg zárja. Észak-keleti megyénknek azonban több előnye is van Nógráddal szemben. Szabolcs-Szatmár-Bereg székhelye Nyíregyháza a kilencvenes évektől viszonylag gyorsan fejlődő település. A százezer fős lakosságot is meghaladó város a fejlődést, a megújulást ösztönző szerepe

egyértelmű. Természetesen ez több tényezőnek köszönhető, melyek közül csak néhányat emelnék ki, ami Nógrád illetve székhelye, Salgótarján esetében hiányzik: A közlekedési infrastruktúra fejlesztése – az M3-as autópálya meghosszabbítása – az elmúlt években az országos folyamatoknak megfelelően kibővülő felsőoktatás, az új gyakran tömegesen munkaerőt foglalkoztatni képes üzemek letelepülése következtében bővülő helyi fogyasztás a napjainkban meghatározó szolgáltatási szektor fejlődését is segítette. Nógrádban tehát hiányzik egy ilyen centrum, sajnos Salgótarján egyelőre ezt a „szerepet” nem tudja betölteni. Fejlődése kétségtelenül jótékonyan hatna környezetére, a nógrádi régiókra. (Központi Statisztikai Hivatal: Nógrád Megyei Statisztikai Évkönyv, 2004.)

Nógrád gazdasági és társadalmi életét, szerepét az országos munkamegosztásban évtizedekig döntő mértékben meghatározta az egyoldalú gazdasági szerkezet: a kőszén-termelés, az energia- és nyersanyagigényes, alacsony feldolgozottságú termékeket előállító termelői szféra jelenléte. A lakosság megélhetésében nagyon fontos szerepet játszott a mezőgazdasági termelés is. Ugyan a természeti feltételek hazánk más táján kedvezőbbek, mégis a megye gazdaságának meghatározó tényezője volt ez. Az említett gazdasági ágak szerepe a kilencvenes években országosan is erőteljesen csökkent, és ez folyamat – számos következményeivel együtt – nem kerülte el [Nógrád] megyét sem. Nógrád gazdasága már a nyolcvanas években súlyos hatékonysági és strukturális válságba került. Ezt a szocialista gazdasági rendszer csak rövid ideig tudta palástolni, és a gazdasági-társadalmi átalakulással együtt a nehézségek elemi erővel törtek a felszínre. Az egyoldalú termelői szféra következménye volt, hogy a megye gazdaságának válsága hazánk más területeihez képest viszonylag korábban (a nyolcvanas évek közepén) elkezdődött, jelentősebb mértékű volt, és időben is tovább tartott – tart napjainkban is.

A kilencvenes évek második felében a gazdaság mutatói egyre kedvezőbb értéket mutattak, azonban ezt a nógrádi tendenciák nem mindenben tükrözték vissza, így növekedett a megye elmaradottsága, lemaradása hazánk más területeihez képest. A súlyos gazdasági válság vezetett ahhoz, hogy Nógrád – bár a szocialista években a közepesen fejlett megyék táborához tartozott – a kilencvenes évek végén az egy lakosra jutó bruttó hazai terméket tekintve az utolsó helyen állt a megyék közötti rangsorban.

1. ábra: Egy lakosra jutó GDP 2004-ben (ezer forint, mellette az országos adat százalékban)



1. táblázat: Összefoglaló adatok Nógrád megye gazdasági helyzetéről (2004)

Megnevezés	Egység	Érték vagy mennyiség	Nógrád helye a megyék rangsorában
Bruttó hazai termék piaci beszerzési áron	M Ft	215	20.
Egy lakosra jutó GDP	E Ft	983	20.
Alkalmazásban állók havi nettó keresete	Ft	80 888	15.
Munkanélküliségi ráta	%	9,4	18.
Ipari termelés értéke	Mrd Ft	141,3	20.
Egy lakosra jutó beruházások értéke	Ft	134 447	20.
Külföldi érdekeltségű vállalkozásokban a külföldi érdekeltség értéke	Mrd Ft	35,4	19.
K+F létszám	fő	15	20.

Salgótarján gazdasági-társadalmi válsága napjainkban tovább tart, mivel talán egyetlen megyeszékhely, mely nem tudta kihasználni a rendszerváltoztatásban rejlő lehetőségeket. A nyolcvanas évektől a városra és a megye keleti részére oly jellemző, a gazdasági és társadalmi struktúrákat alapvetően meghatározó nyersanyag- és energiaigényes nehézipar épült le. A szerkezetváltás elmaradt, így hatalmas munkanélküliség vált jellemzővé a településen. Salgótarján az egyetlen megyeszékhely, ahol a nyilvántartott álláskeresők aránya magasabb (19,8%, 2007. december), mint a megyéjében (16,9%).

A kilencvenes években, illetve a XXI. század küszöbén nem sikerült a kialakult helyzeten változtatni, új ipari illetve gazdasági struktúrával pótolni a leépült nehézipart. Ennek következményeként a település népességmegtartó ereje gyenge, sokan elvándoroltak a városból, illetve a távolban továbbtanuló fiatalok nem térnek vissza szülőföldjükre. Az elvándorlás, illetve a „távolban maradás” – mivel szaktudásukkal élni tudnak – leginkább azt

a „középosztályt” érinti, amely egy település szellemi illetve gazdasági életét alapvetően meghatározza.

A napjainkban érvényesülő régiós törekvések ugyan csak nehezítik a város helyzetét. A helyben leépülő közhivatalok ugyancsak ezt a viszonylagosan jó vásárlóerőt illetve szellemi tőkét jelentő réteget „csapolják meg”. A salgótarjáni felsőoktatás esetleges megszűnése szintén jól jellemzi ezt a folyamatot. Egy olyan – természetesen meglehetősen kisszámú – 30-40 fős réteg, egy olyan „tudásbázis” tűnhet el a település és Nógrád életéből, amely egy esetleges fejlődés segítője, szellemi háttere lehetne a későbbiekben. [2012 szeptemberében már nem indult képzés a salgótarjáni főiskolában! – Simon Richárd]

A végeredmény egyértelműnek tűnik. Csökkenő lakosságszám, a helyi fogyasztás szűkössége, a megfelelő számú és intellektussal rendelkező középosztály hiánya, a megyeszékhelyi rang kiüresedése (ld. régiós rendszer kiépülése) következtében Salgótarján egy „hétköznapi” határmenti kisvárossá válhat.”

Ezen hanyatlás nem „csak” azzal járt, hogy a dolgozók nagy része elvesztette munkájuk. A csalódottság, és mindinkább az apátia jellemzi Nógrád megyét. Ez a pesszimizmus közvetve kihat a fiatalokra is, hiszen az elsődleges szocializációs közegben, átlagban ezzel találkoznak. A nagy munkanélküliség (Salgótarjában ez 29,8% és a megye többi területén sem jobb a helyzet) általános deprivációt is eredményez: a fiatalok zárkózottabbak lesznek, sokkal ritkábban tudnak eljutni egy virtuális és nem virtuális közösségi térbe, sokkal ritkábban és alacsonyabb minőségben tudnak szórakozni, sokkal kevesebb zsebpénzzel rendelkeznek. A családok (és a szinte 100%-ban tőlük függő fiatalok) finansziális helyzete közvetetten és közvetlenül is kihat a diákok, hallgatók kultúrafogyasztására és szabadidő-eltöltésére is.

2) Alkalmazott módszertan és a kérdőív

A Nógrád megyében végzett ifjúságkutatás egy nagyobb létszámú tanulói kérdőíves vizsgálatból állt. A tanulói vizsgálat empirikus adatgyűjtésére önkitöltős kérdőívek segítségével 2012 októberében került sor. A középiskolás diákok és főiskolás hallgatók a kérdőíveket tanórákon töltötték ki.

2. táblázat: A kérdőív felépítése

Rész	Kérdéstípusok	Kérdés sorszáma
1. rész	Demográfiai kérdések	1. kérdéstől a 10. kérdésig
2. rész	Általános kérdések	11. kérdéstől a 25. kérdésig
3. rész	Internetezési szokásokkal kapcsolatok kérdések	26. kérdéstől a 30. kérdésig
5. rész	Olvasási szokásokkal kapcsolatok kérdések	31. kérdéstől a 35. kérdésig

Mivel a tanulóknak minden körülmények között biztosítani kellett a válaszadás önkéntességét és anonimitását, a tanulókkal a kitöltés előtt az iskolavezetéssel ismertetni kellett a kutatás célját, el kellett mondani, hogy a kérdőív kitöltése önkéntes és névtelen, valamint ki kellett tölteni egy dokumentumot, mely feljogosít engem, hogy a fiatalokat megkérdezhessem. A kitöltött kérdőíveket a pedagógus az osztály jelenlétében behelyezte egy dobozba és lezárta. A lezárt dobozokat én gyűjtöttem össze. A kutatás időszaka miatt az adatfelvétel kisebb százalékban terjedt ki az érettségiző osztályokra. Az alapsokaság (amiből a mintavétel történt) a 9-12 évfolyamos osztályokat valamint 1-3 évfolyamos csoportokat jelentik a városokban. A rétegzett valószínűségi minta alapján összesen 16 osztály tanulóit és 4 csoport hallgatóit kiválasztva. A kutatás során mindösszesen 305 tanulótól és hallgatótól kaptunk értékelhető kérdőíveket. A mintába kerülő osztályközösségeket az iskolák által közölt alapadatok alapján határoztuk meg, figyelembe véve a város, az évfolyam és intézménytípus szerinti megoszlást. A minta város, évfolyam és iskolatípus szerint pontosan reprezentálja a Nógrád megyei diákokat és hallgatókat.

3. táblázat: A mintába az alábbi iskolák osztályai kerültek

Iskola neve	Kérdezett osztályok száma	Tervezett minta (fő)
Bolyai János Gimnázium és Szakközépiskola (Salgótarján)	4	69
Budapesti Gazdasági Főiskola Pénzügyi és Számviteli Kar (Salgótarján)	4	46
Mikszáth Kálmán Gimnázium Postaforgalmi Szakközépiskola és Kollégium (Pásztó)	4	90
Táncsics Mihály Közgazdasági, Ügyviteli, Kereskedelmi	4	100

és Vendéglátóipari Szakközépiskola és Szakiskola Kereskedelmi és Vendéglátóipari Tagintézménye (Salgótarján)		
Összesen	16	305

A mintavételi hiba nagysága megyei szinten +/- 1-2 százalék az adott kérdésre válaszolók számától függően 95 százalékos megbízhatósági szinten. Ez azt jelenti, hogy az általunk mért eredmények legfeljebb ennyivel térnek el attól az eredménytől, amit akkor kapnánk, ha minden középiskolás diákot és főiskolás hallgatót megkérdeznénk a megyében.

3) Az adatfeldolgozás

A kérdőívből kinyerhető empirikus adatokat kódolás után számítógépen rögzítettem és ellenőriztem. Az adatelemzést SPSS 11.5, valamint Microsoft Excel programokkal végeztem. Egyes kérdéseknél azt kértem a válaszolóktól, hogy értékeljenek állításokat, minősítsenek cselekedeteket, problémákat, helyzeteket, intézményeket kettő-, három-, négy-, öt-, hat- illetve hétfokú skálán. Ezen kérdések esetében a kapott értékeket egy százfokú skálára számoltam át, ahol a százaz értéket az jelentette volna, ha az adott kérdésre minden válaszoló egyöntetűen a maximális, a nullát pedig az, ha a minimális pontszámot adja. A határ az ilyen százfokú skálákon az ötven pont. Az ez alatti érték általában negatív véleményt (bizalmatlanságot, elégedetlenséget, ellenszenvet), míg az e feletti érték pozitív véleményt (elégedettséget, bizalmat, rokonszenvet) jelez.

V. Eredmények és azok értékelése

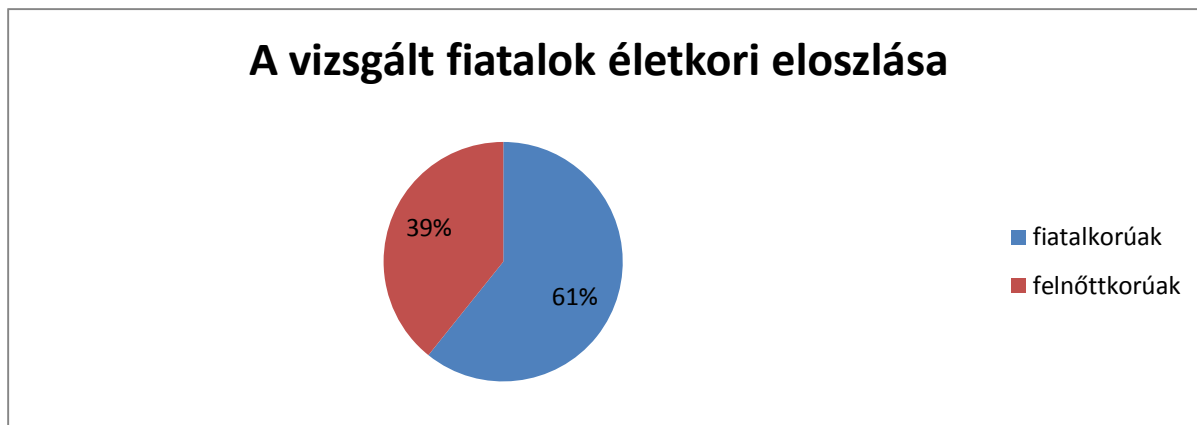
1) A vizsgált tanulók és hallgatók demográfiai helyzete:

Mielőtt ismertetném a Nógrád megyei tanulói és hallgatói kérdőíves kutatás részletes eredményeit, szükséges, hogy a vizsgált fiatalok demográfiai helyzetét, összetételét vizsgáljuk meg, mert vannak olyan tendenciák, jelenségek, amelyek csak ennek fényében érthetők.

A vizsgálódásom alapvető demográfiai változója közé tartozik az életkor.

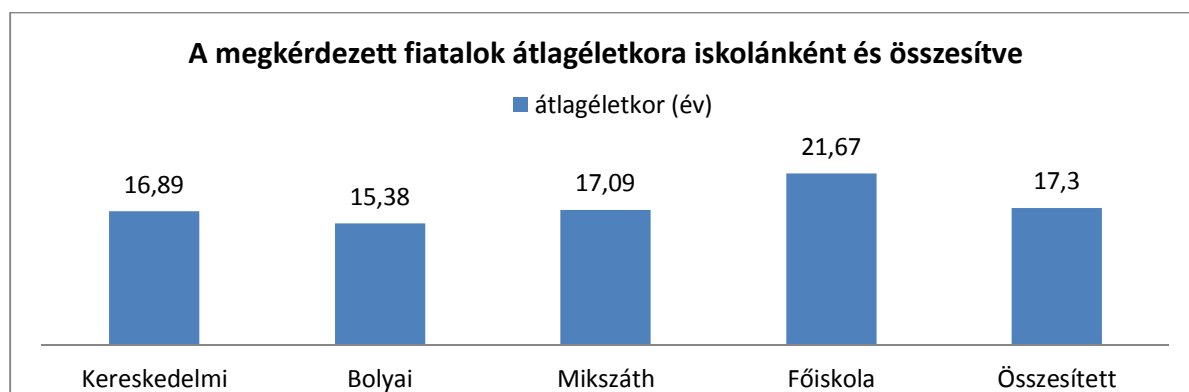
A kutatásban 14-25 év közötti Nógrád megyei fiatalok vettek részt. A vizsgált tanulók 60,7 százaléka fiataikorú, tehát jogi értelemben korlátozottan cselekvőképes. A megkérdezett tanulók-hallgatók 39,3 százaléka számít jogilag felnőttnek, aki betöltötte már a 18. életét.

2. ábra: A vizsgált fiatalok életkori eloszlása



A kérdezett tanulók valamint hallgatók összesített átlagéletkora 17,3 év, mely iskolatípusonként természetesen eltérő. A salgótarjáni Táncsics Mihály Közgazdasági, Ügyviteli, Kereskedelmi és Vendéglátóipari Szakközépiskola és Szakiskola Kereskedelmi és Vendéglátóipari Tagintézményében az átlagos életkor 16,89 év, a szintén salgótarjáni Bolyai János Gimnázium és Szakközépiskolában az átlagos életkor 15,38 év, a pásztói Mikszáth Kálmán Gimnázium Postaforgalmi Szakközépiskola és Kollégiumban az átlagos életkor 17,09 év, illetve a salgótarjáni Budapesti Gazdasági Főiskola Pénzügyi és Számviteli Karán az átlagéletkor 21,67 év volt.

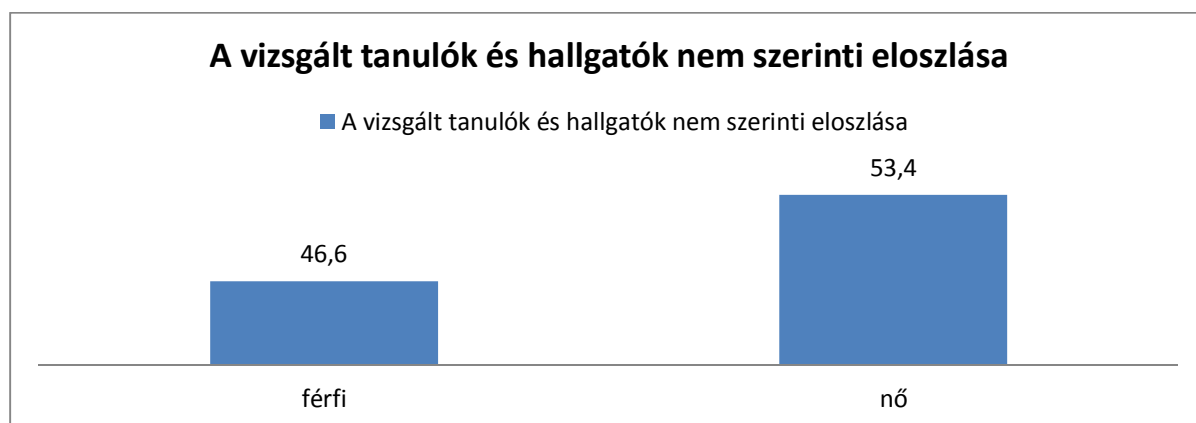
3. ábra: A megkérdezett fiatalok átlagéletkora iskolánként és összesítve



A vizsgált tanulók és hallgatók nem szerinti megoszlása:

A válaszolók nem szerinti összetétele nagyjából megfelel a korcsoportra jellemző általános demográfiai helyzetnek, a fiúk és a lányok aránya nagyjából kiegyenlített, a tanulók és hallgatók 53,4 százaléka lány.

4. ábra: A vizsgált tanulók és hallgatók nem szerinti eloszlása



Ha azonban a tanulók nemek szerinti összetételét az egyes iskolatípusok dimenziójában vizsgáljuk - ahogy az várható volt - komolyabb eltérés tapasztalható. Míg az érettségire épülő képzésben és a felsőoktatásban inkább lány dominancia érvényesül, addig a szakközépiskolai képzésben résztvevők esetében ez csak némi eltérést mutat (53% lány – 47% fiú).

A teljesség igényével meg kell említeni a két (teljes mértékben átlagosnak mondható) gimnázium mellett vizsgált másik két oktatási intézményt: a szakközépiskola kereskedelmi és vendéglátó-ipari képzést végez, ami mindig is „lányos” szakma volt, ennek tulajdonítom, hogy a fiú-lány eloszlás százalékos eredményét. Közismert, hogy a felsőoktatásban a lányok vannak túlsúlyban, az általam vizsgált intézmény pénzügyi és számviteli szakembereket

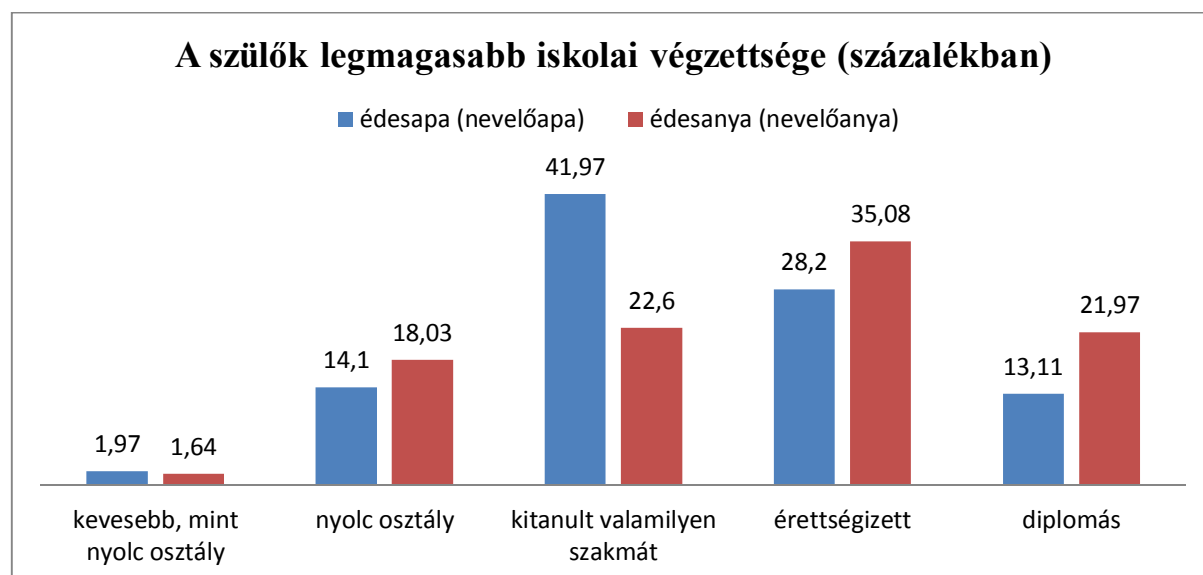
végez, mely szakra – az országos tendenciákhoz hasonlóan - Salgótarjánban is az jellemző, hogy nincs nagy differencia a résztvevők neme között.

A szülők (nevelőszülők) iskolai végzettsége:

Eddigi tapasztalatok alapján a legfontosabb magyarázó változók egyike a szülők iskolai végzettsége, azon belül is az édesapa (nevelőapa) iskolázottsága. A jelenleg Salgótarjánban és Pásztón tanuló 9-12. évfolyamos diákok és főiskolai hallgatók 1,97 százalékának édesapja (nevelőapja) kevesebb, mint 8 osztályt teljesített, 14,1 százalékának édesapja (nevelőapja) csak általános iskolát végzett, 41,97 százalékuk kitanult valamilyen szakmát, további 28,2 százalék édesapja le is érettségizett. A diplomás édesapák (nevelőapák) aránya 13,11 százalék, ami alacsonyabb, mint más hasonló méretű városok átlaga.

Érdekes összevetni a most kapott adatokat a 2005-ös salgótarjáni ifjúságkutatás eredményeivel. Megállapítható, hogy az érettségizett és diplomás apák aránya alacsonyabb, a kevesebb, mint 8 osztályt végzetek, az általános iskolát teljesítettek és a szakmát szerzők aránya pedig nagyobb, mint 2005-ben volt. (Ifjúságkutatás 2005 – Salgótarján. 10.) Az édesanya (nevelőanya) iskola végzettsége ennél szélsőségesebb, magasabb a nyolc osztállyal rendelkezők aránya (18,03 százalék) is, de magasabb az érettségizettek (35,08 százalék) és diplomások is (21,97 százalék) a körükben. Az apa és az anya iskolai végzettsége között szoros összefüggés van, ami azt jelenti, hogy a szülők általában hasonló kulturális (iskolázottsági) közegből kerülnek ki.

5. ábra: A szülők legmagasabb iskolai végzettsége (százalékban)



Ezen adatok a 2005-ös vizsgálódáshoz képest minden pontban váltásokat mutatnak. Mivel a 2005-ben készült tanulmány nem veszi külön a kevesebb, mint nyolc osztályt és nyolc osztályt végzetteket (maximum nyolc osztályt nevez meg), ezért nem lehet megállapítani, hogy az akkor kapott 9 és 13 százalék hogyan oszlik meg a fent említett két pontban. Azért, hogy össze tudjam hasonlítani a két kutatás eredményét, én egyszerűen összeadtam a két említett legmagasabb iskolai végzettség százalékait. Ennek eredményeképp azokat az adatokat kaptam, hogy míg 2005-ben az apák 9, az anyák 13 százaléka rendelkezett maximum nyolc osztállyal, addig ez a szám 2012-re az apák tekintetében 16 százalékra nőtt, vagyis majdnem megduplázódott, addig az anyák 13 százaléka 19,67 százalékra, több mint másfélszeresére nőtt. Ezen adatok alapján levonhatjuk azt a következtetést, hogy a salgótarjáni és pásztói fiatalok szülei jóval iskolázatlanabbak „lettek”, szemben a 2005-ben megkérdezett salgótarjáni fiatalok szüleivel.

Azok között, akik maximum kitanultak egy szakmát, lehet felfedezni a legkisebb differenciát, a 2005-ben és 2012-ben kapott adatok viszonyában. Az idei adatok 41,97 és 22,6 százalékot mutatnak, szemben a 2005-össel, ami 40 és 25 százalékot. Az eltérés közel 2 és 2,5 százalék, ami tulajdonképpen azt jelenti, hogy nem történt drasztikus változás e téren, ellenben az érettségizettek számával. Az általam kapott adatok (28,2 százalék, 35,08 százalék) és a hét évvel korábbi eredmények között (36 százalék, 39 százalék) már jóval nagyobb különbség mutatkozik. Hét évvel ezelőtt azon tanulók szülei, akiknek a legmagasabb iskolai végzettsége az érettségi volt, számottevően lecsökkent az aránya a hét évvel későbbihez képest. Ezeket az adatokat figyelembe véve megállapíthatjuk, hogy a változás negatív irányú lett.

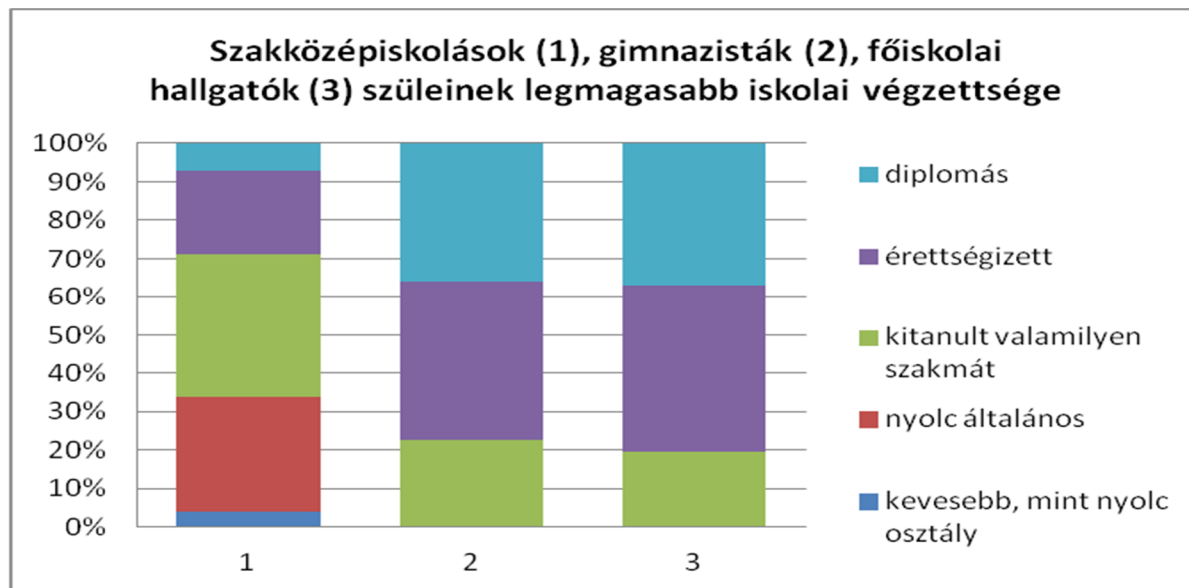
A legmagasabb iskolai végzettséggel rendelkezők (ezáltal az „értelmiségiek”) aránya is változáson ment át még ezen rövid időintervallum alatt is: amíg hét éve a diplomás édesapák (nevelőapák) aránya 15 százalék, a diplomás édesanyák (nevelőanyák) aránya 23 százalék volt, addig 2012-ben ez a számpár 13,11 és 21,97 százalék. A változás itt is negatív, hiszen közel 2 és több mint 1 százalékkal csökkent a diplomás szülők aránya 7 esztendő alatt.

Az iskolázottságot tekintve tehát megállapítható, hogy a 4 lehetséges legmagasabb végzettség (maximum nyolc osztály, szakma, érettségi, diploma) közül egyben (szakma) stagnálás figyelhető meg, vagyis nem változott nagyarányban az eredmény, addig a maximum nyolc osztályt végzettek aránya nőtt, ellenben a maximum érettségizettekkel és diplomásokkal, akiknek aránya az összes szülői végzettséghez képest csökkent.

Összevetve a városban lakó (városi), illetve a faluban lakó (falusi) tanulók szüleinek képzettségi szintjét kiderül, hogy a város kulturális tőkében gazdagabb, mint a környező kistelepülések, mert míg a városban lakó tanulók és hallgatók szüleinek 16,56 százaléka diplomás, s 34,36 százalékuk érettségizett, addig a falusi tanulók és hallgatók szüleinek csak 9,15 százaléka diplomás, s 21,13 százaléka érettségizett.

A szülő iskolai végzettsége - közvetve - jelentősen meghatározza, hogy a (hatodikos és) nyolcadikos tanuló milyen iskolatípusban tanul tovább. A képzettebb szülők gyerekei a magasabb képzettséget adó iskola felé orientálódnak, orientálódhatnak. A gimnáziumokban tanuló diákok 76,1 százaléka diplomás, vagy érettségizett családból került ki, míg a szakközépiskolások 71 százalékának szülei maximum kitanultak valamilyen szakmát. Jellemző, hogy a teljesen képzetlen szülők gyerekei között jóval átlag alatti az érettségit adó iskolába járó fiatalok aránya, s ez a kulturális tőke hátrányának újratermeléséről ad hírt és egyben jelentős felzárkóztató, integrációs projektek sikertelenségét is mutathatja.

6.ábra: Szakközépiskolások, gimnazisták, főiskolai hallgatók szüleinek legmagasabb iskolai végzettsége



Mindezek alapján kísérletet tehetünk arra, hogy meghatározzuk a generációk közötti mobilitás irányát. A középiskolás tanulók iskolázottsága nyilván még nem teljesen lezárt, de a tudás mobilitás értelmezéséhez felhasználható a hazai iskolarendszernek az a sajátossága, hogy a középiskolai végzettség erősen befolyásolja a későbbi tanulmányokat, illetve ezen keresztül az elért társadalmi státuszt. Immobilnak tekinthetjük azokat, akiknél a gyerek és a szülői

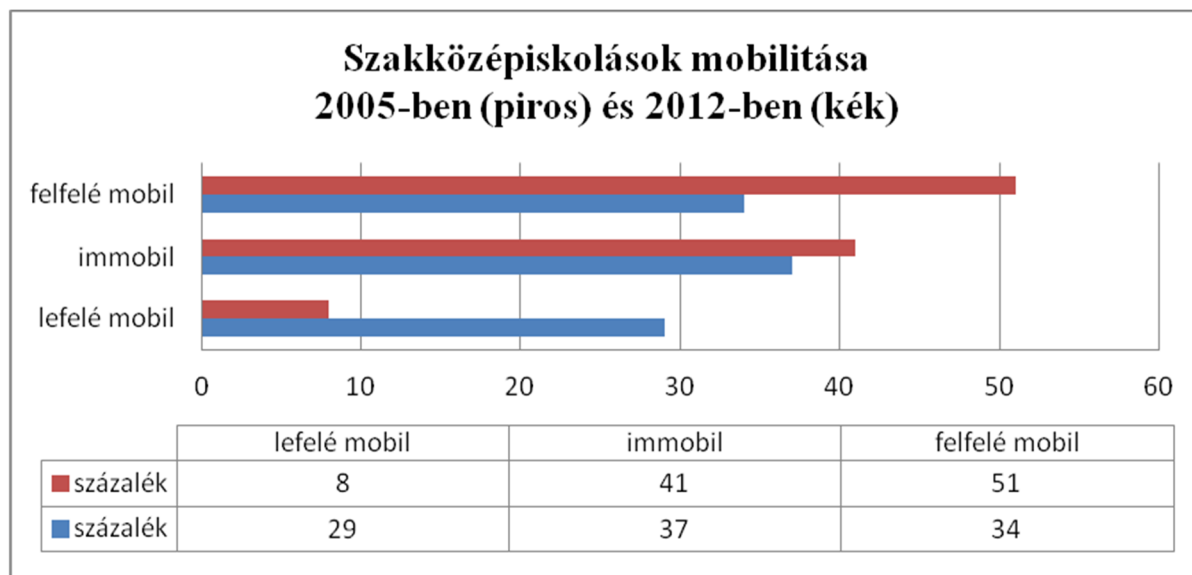
helyzet megegyezik, felfelé mobilnak, ha a gyerek helyzete jobb, s lefelé mobilnak, ha a gyerek helyzete várhatóan rosszabb, mint a szülőké.

Az ily módon értelmezett mobilitási csoportok megoszlása a következő:

a) A szakközépiskolások 29 százaléka lefelé mobil, 37 százaléka immobil, míg 34 százaléka felfelé mobil. Ez azt jelenti, hogy a vizsgált fiatalok valamivel több, mint harmada ugyanolyan, valamivel kevesebb, mint harmada alacsonyabb képzettségi szinten várhatók, mint a szüleik, és harmada magasabb kvalifikáltság felé van úton - egyelőre. Nincs tehát lezárva a mobilizációs csatorna, az azonban érdekes, hogy közel egyenlő arányban (29% - 37% - 34%) lefelé mobilak, immobilak és felfelé mobilak.

A szakközépiskolai tanulók által 2005-ben és 2012-ben produkált eredmények között fel lehet fedezni egyfajta tendenciát, mert amíg az immobil csoport százalékos aránya között nem történt nagy változás (-4 százaléka 2012-re). Ezzel szemben a lefelé mobilak aránya nyolcra 29 százalékra nőtt, amíg a felfelé mobilak száma 17 százalékkal, 51-ről 34 százalékra csökkent. A salgótarjáni szakközépiskola tanulók 29 százaléka lefelé mobil, 37 százalék immobil, vagyis várható legmagasabb iskolai végzettségi megegyezik az apja és/vagy anyja legmagasabb iskolai végzettségével, emellett 34 százalékot tekinthetünk felfelé mobilnak.

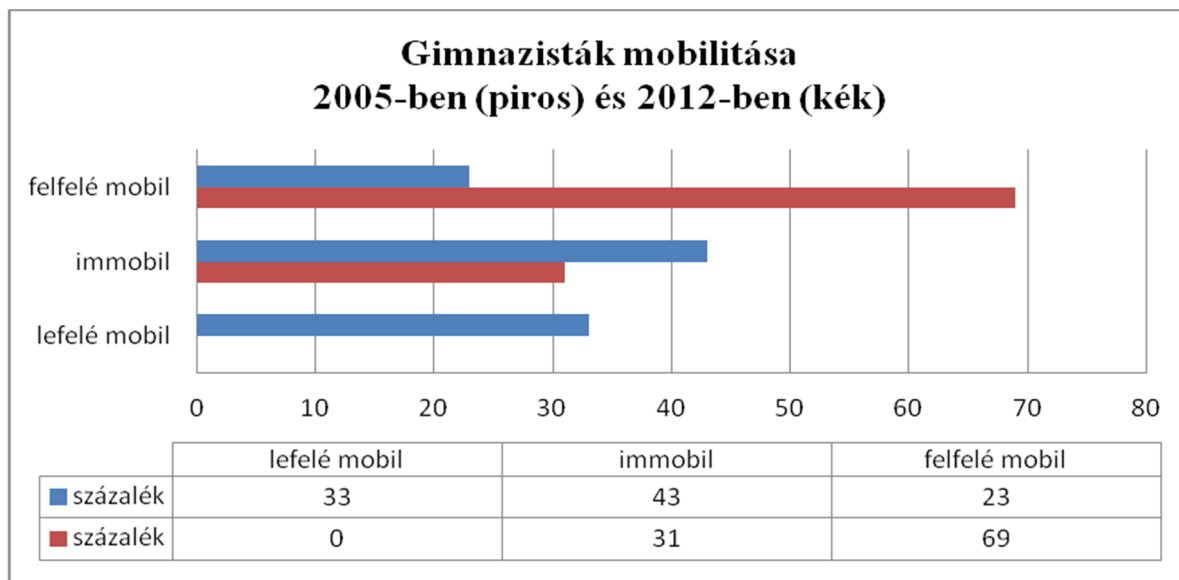
7.ábra: Szakközépiskolások mobilitása 2005-ben és 2012-ben



b) A gimnazisták 33 százaléka lefelé mobil, 43 százaléka immobil, 23 százaléka felfelé mobil. Ennek értelmezése, hogy a salgótarjáni Bolyai, valamint a pásztó Mikszáth középfokú oktatási intézmény tanulóinak pontosan harmada alacsonyabb képzettségi szinten várható,

mint szüleik, valamivel több, mint két ötödük ugyanolyan, míg egy negyedük magasabb kvalifikáltság felé van úton, azonban itt is meg kell említeni, hogy ez még nem végleges adat.

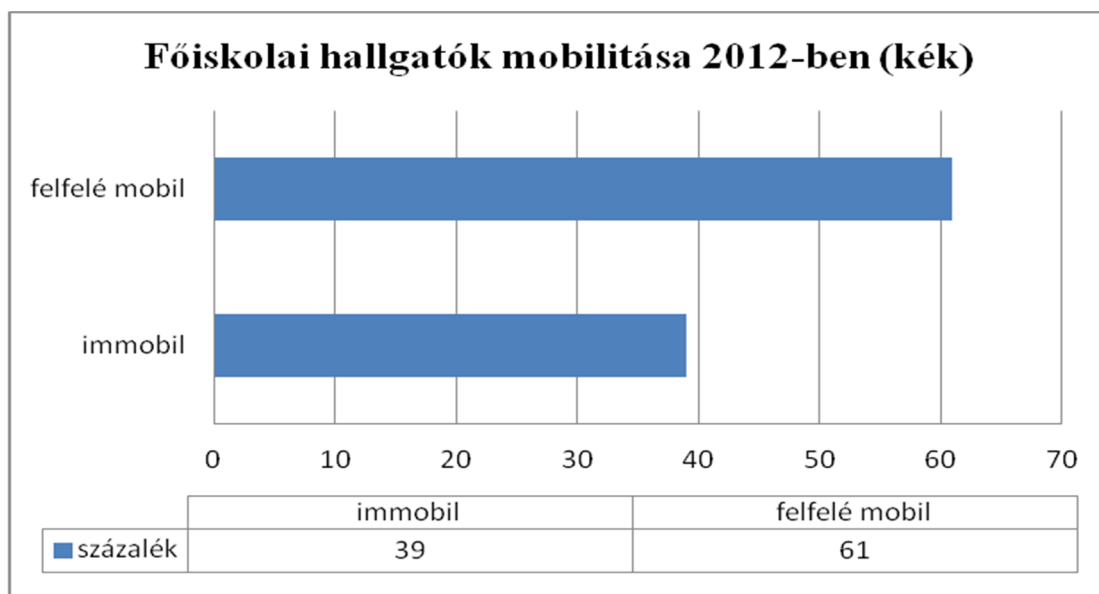
8.ábra: Gimnazisták mobilitása 2005-ben és 2012-ben



Ez az eredmény különbségeket mutat a hét esztendővel ezelőttihez képest. Alapvető különbség, hogy az „Ifjúságkutatás 2005 – Salgótarján” kutatást végzők nem is írnak a gimnáziumi tanulók lefelé mobilitásáról, holott én úgy vélem, hogy attól, hogy valamely tanulók szüleinek legmagasabb iskolai végzettsége diploma és a diák gimnáziumba jár, nem eredményezi alapvetően azt, hogy a fiatal felsőfokú intézményben folytatja tanulmányait, kiváltképp ma. Ennek tulajdonítható be, hogy az én kutatásomba a megkérdezett gimnáziumi tanulók harmada tekinthető lefelé mobilnak, természetesen ez csak egy ideiglenes állapot, hasonlóan a többi eredményhez. Immobil a gimnazista fiatalok 43 százaléka, ami 12 százalékkal több, mint a hét évvel ezelőtti adat. Már e két adat is elgondolkodtató, a harmadik, felfelé mobilakra kapott 2005-ös és 2012-es eredmény azonban megerősítheti azt a felvetésem, hogy szinte még soha nem látott zárt társadalomban élünk. A felfelé mobilak arány ugyanis pontosan harmadára, 69-ről 23 százalékra esett. Ez azt jelenti, hogy azon diákoknak, akik szüleinek a legmagasabb iskolai végzettsége „kevesebb, mint nyolc osztály”, „nyolc osztály” vagy „kitanult valamilyen szakmát”, ezen szülők gyermekei harmad akkora számban kerültek be a gimnáziumi képzésbe, mint hét esztendővel ezelőtt. Ez az adat több, mint elgondolkodtató. A gimnáziumban tanuló diákok 43 százaléka lefelé mobil (alacsonyabb képzettségi szinten várható, mint a szülők), 43 százalék immobilnak tekinthető (jelenleg) és 23 százalékuk felfelé mobil.

c) A főiskolai hallgatók vizsgálata némileg eltér a másik két iskolatípustól, mivel ezen esetben nem lehet a lefelé mobilitást vizsgálni, azonban a hallgatók 39 százaléka „immobil”, vagyis édesapja (nevelőapja) és/vagy édesanyja (nevelőanyja) legmagasabb iskolai végzettsége diploma, a főiskolások 61 százaléka felfelé mobil, ami azt jelenti, hogy az apa és/vagy anyja legmagasabb iskolai végzettsége érettségi. A 61 százalék egy magas adatnak tűnhet, figyelembe kell azonban venni, hogy értékelhető adatokat a tervezettől kevesebben adtak meg.

9. ábra: Főiskolai hallgatók mobilitása 2012-ben

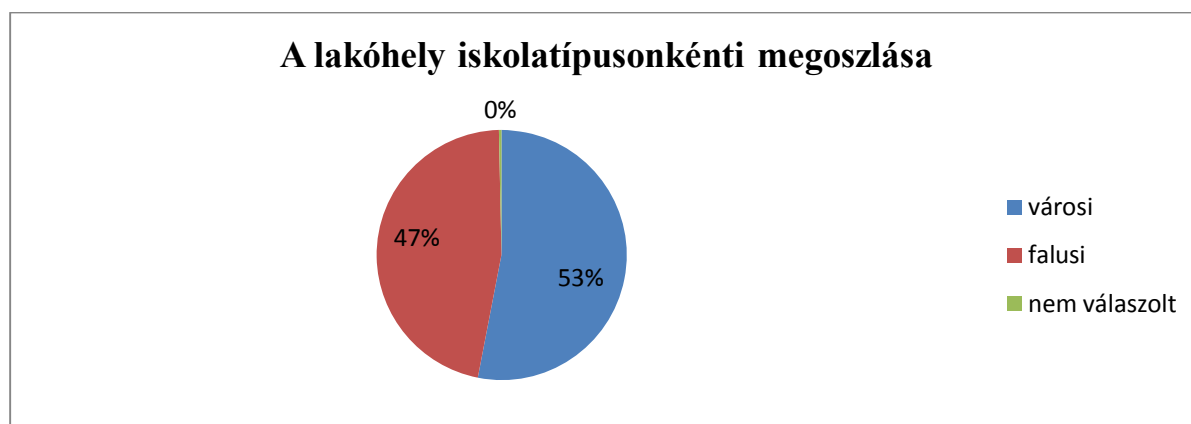


A 2005-ben készült kutatás nem terjedt ki a főiskolásokra, így nincs mód összehasonlításra. Ennek ellenére megállapítható: az egyes iskolatípusokban tanuló diákok és hallgatók körében eltérőek a mobilitási irányok. A főiskolai hallgatók között a legmagasabb a felfelé irányuló mobilitás, 61 százalékuk szülei nem diplomások, míg 39 százalékuk szülei diplomások közül kerülnek ki.

A lakóhely iskolatípusonkénti megoszlása:

Az általam kutatott négy intézményben és két városban a tanulók, illetve a hallgatók lakóhelyének iskolatípusonkénti megoszlása nagyon eltérő. Az általam megkérdezett tanulók és hallgatók 46,56 százaléka faluban lakik, míg egy nem értékelhető válasz mellett (0,33 százalék) a válaszadók több mint fele, 53,11 százaléka városi lakos.

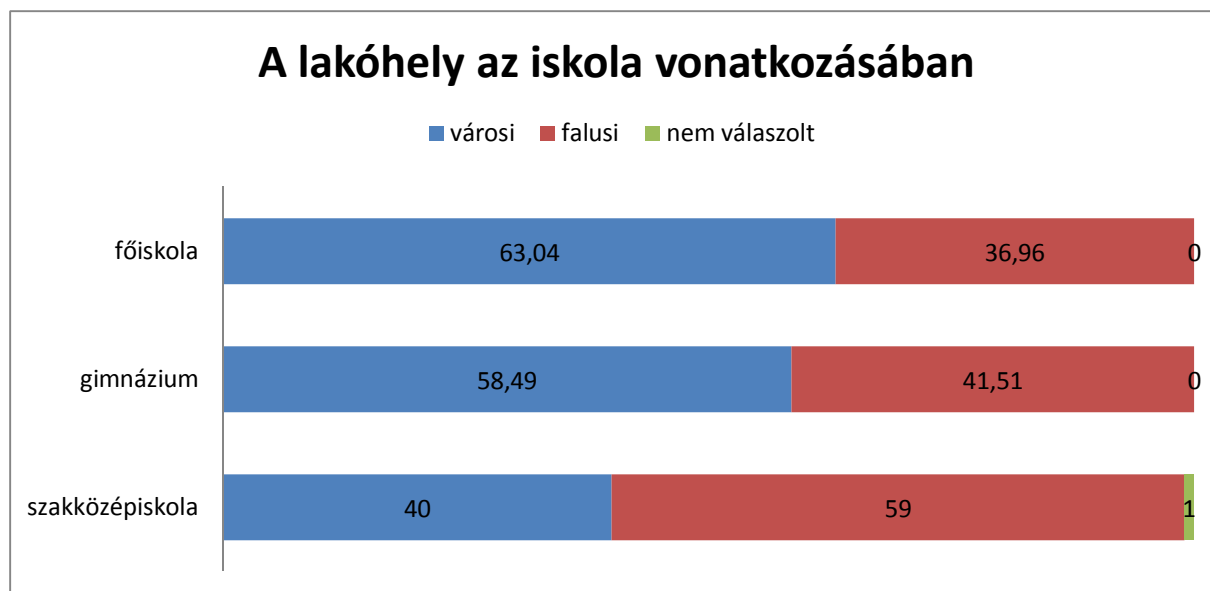
10. ábra: A lakóhely iskolatípusonkénti megoszlása



Iskolatípusonként vizsgálva a kérdést számos érdekesség megállapítható:

- a szakközépiskolában a falusiak aránya 59 százalék, a városiaké 40, míg a válaszok 1 százaléka nem volt értelmezhető,
- a gimnáziumokat tekintve az arány közel fordított: a válaszadók 58,49 százaléka lakik városban, és a falusi tanulók aránya 41,51 százalék volt,
- a megkérdezett főiskolai hallgatók 63,04 százaléka lakik elmondása szerint városban, 36,96 százalék számít falusinak.

11. ábra: A lakóhely iskola vonatkozásában



A családi háttér:

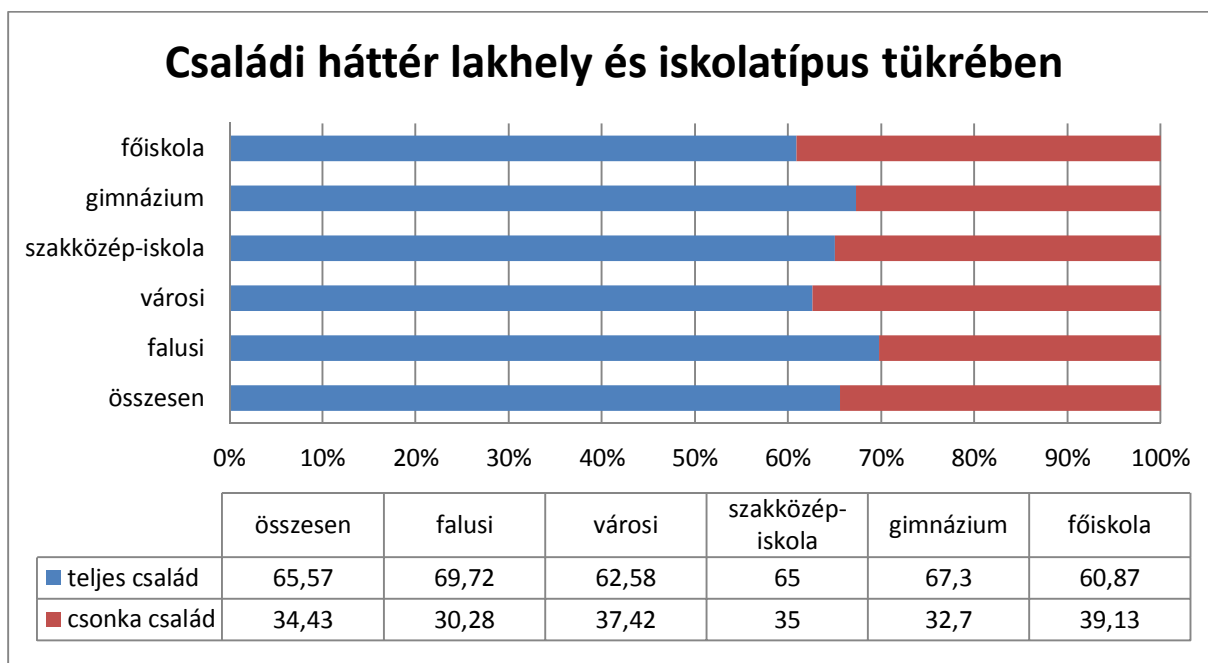
Köztudott, hogy az elsődleges szocializációs közeg, a család, meghatározó szerepet tölt be az egyén életében. Kutatásomban is mindenképpen ki kell térnie rá, már csak azért is, mert

számos olyan ifjúsági probléma van, melynek gyökere a családban, a családi mintában lelhető. A problémák kialakulásában és magukban a problémákban is (nagyon) fontos szerepet kap a család. Úgy látom, hogy a családok felnőtt tagjai (akár édes-, akár nevelőszülőről van szó) nem foglalkoznak eleget a gyermekükkel, bár természetesen nem lehet minden problémának a kialakulását a szülőkre fogni.

A család szerepe és fontossága megkérdőjelezhetetlen, hiszen nemcsak a neveltség és az erkölcsi szint alakulásának legfontosabb színtere, hanem követendő mintákat, életmódbeli mintázatokat, kulturális tőkét ad át a felnövekvő generációknak, továbbörökíti az adott mikroközösségre jellemző viselkedés íratlan szabályait. A nem egészséges család negatívan hathat a gyermek fejlődésére. A családnak tehát fontos szerepe van, többek között a már említett kulturális tőkét is a családtól kapják a fiatalok, ezért is különösen fontos megvizsgálni, hogy a Nógrád megyei tanulók és hallgatók milyen családban nőhettek fel.

A megkérdezett fiatalok közel kétharmada (65,57 százalék) él teljes családban, mindkét szülőjével együtt. Ez az arány a városban lakóknál 62,58; míg a faluban lakóknál 69,72 százalék. Jelentős eltérés mutatkozik azonban a különböző iskolatípusok szerint: a megkérdezett szakközépiskolások 65, a gimnazisták 67,3 százaléka él teljes családban, míg az főiskolai hallgatóknál ez az arány csupán 60,87 százalék.

12. ábra: Családi háttér lakhely és iskola tükrében

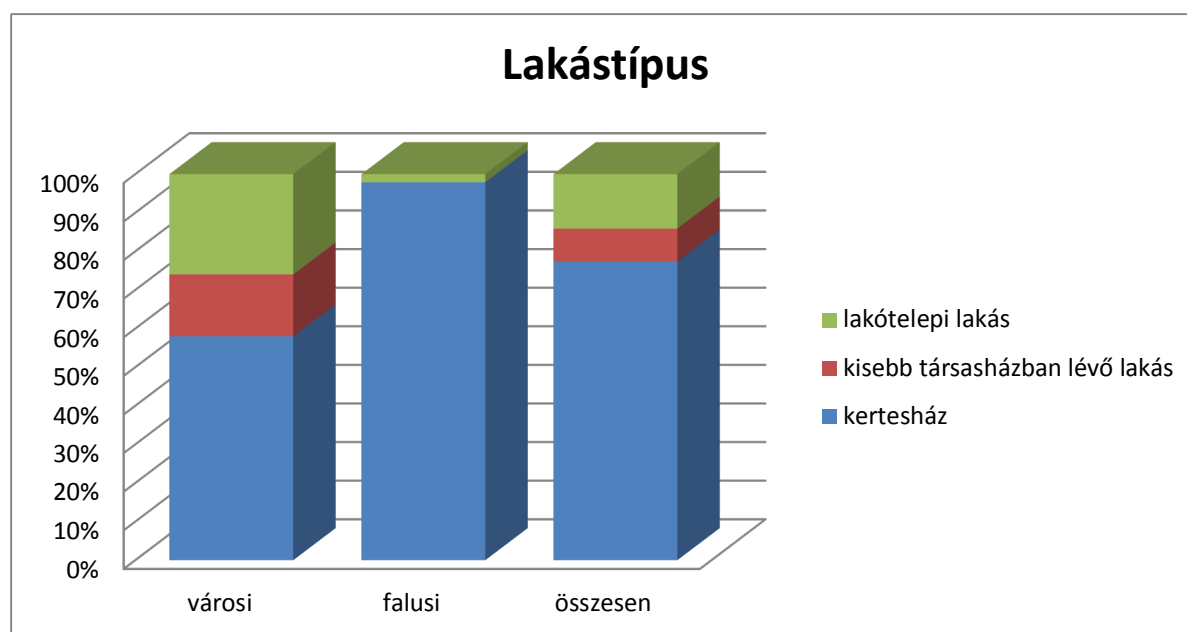


A lakóhely kérdésköre:

A megkérdezett diákok és hallgatók 77,38 százaléka kertes házban lakik, kisebb társasházban lévő lakásban 8,52 százaléuk, a lakótelepi lakásban élők aránya 14,1 százalék.

Jelentős különbség tapasztalható a lakóhely dimenzió mentén. A városi fiatalok 26 százaléka lakótelepen, 16,05 százaléka kisebb társasházi lakásban él, 58,02 százalék a kertes házban élők aránya. A nem városi fiatalok döntő többsége (97,89 százalék) kertes házban lakik.

13. ábra: Lakástípus

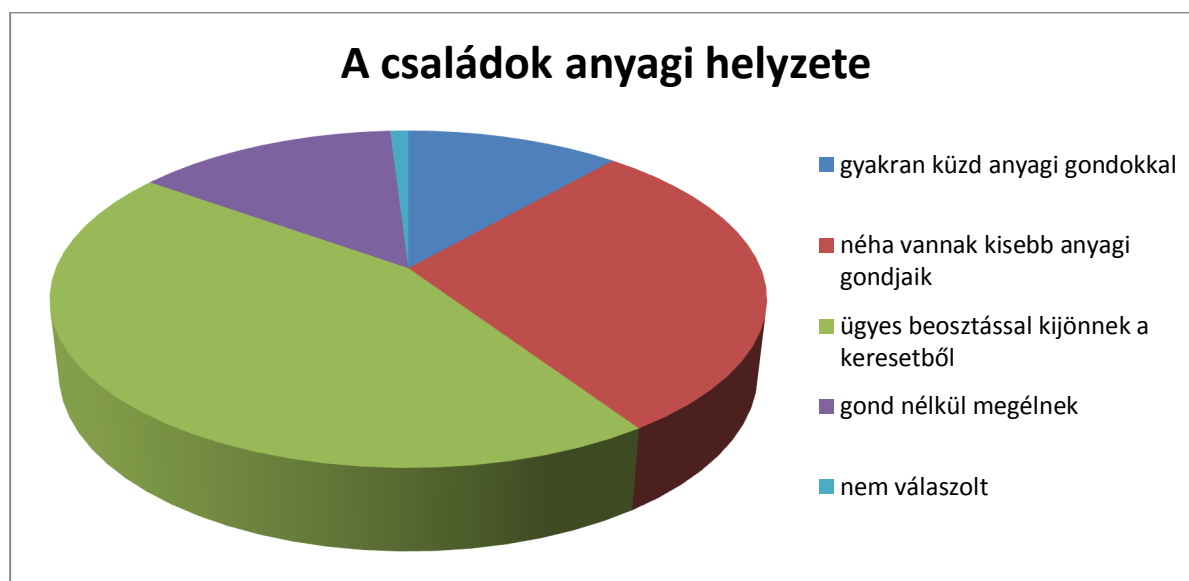


A családok anyagi helyzete:

A fiatalokat arról is megkérdeztem, hogy milyennek ítélik a család anyagi helyzetét. Az eredmény érdekes:

- a családok 11,48 százaléka gyakran küzd anyagi gondokkal,
- a válaszadók elmondása szerint 29,18 százaléka azok aránya, akiknek néha vannak kisebb anyagi gondjaik,
- a négy lehetséges válasz közül a legtöbben – 44,26 százalék – nyilatkozott úgy, hogy egyes beosztással kijönnek a keresetükből,
- a válaszadók mindössze 14,1 százaléka mondta azt, hogy gond nélkül megélnék
- 0,98 százalék nem adott választ a kérdésre.

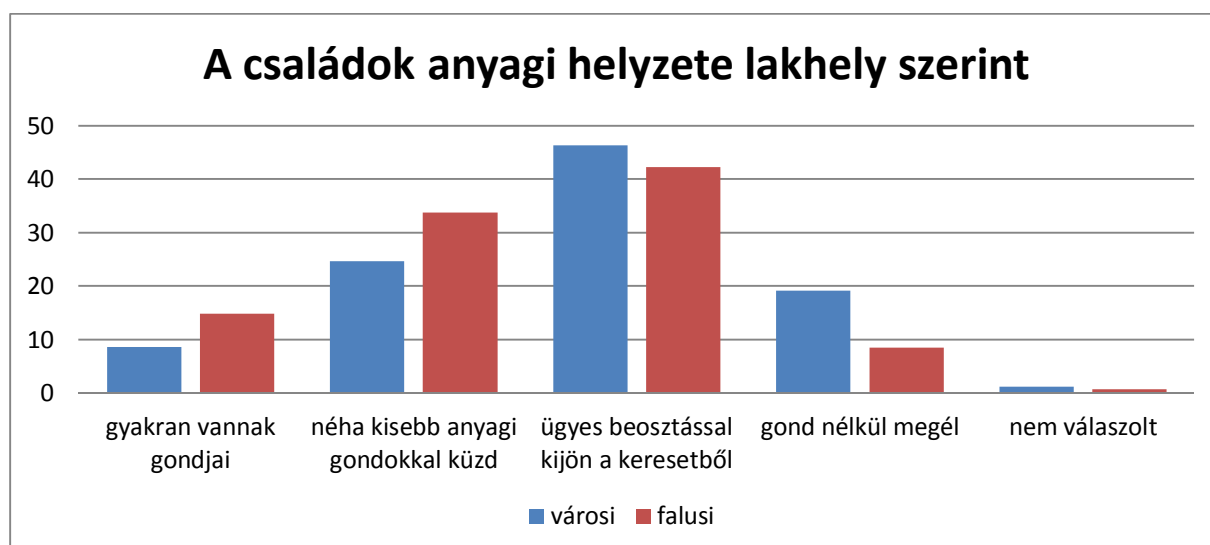
14. ábra: A családok anyagi helyzete



A városi és a nem városi válaszadók között az anyagi helyzet tekintetében az alábbi különbségek figyelhetők meg:

- a városi családok 8,64 százalékának vannak gyakran anyagi gondjaik, míg a falusiak 14,79 százalékának.
- néha kisebb anyagi gondjaik vannak a városiak 24,7 százalékának, a falusiak 33,8 százalékának.
- a városiak 46,3 százaléka ügyes beosztással kijönnek a keresetükből, míg a falusiak 42,26 százaléka.
- gond nélkül megél a városi családok 19,14 százaléka, a falusi családok 8,45 százaléka.

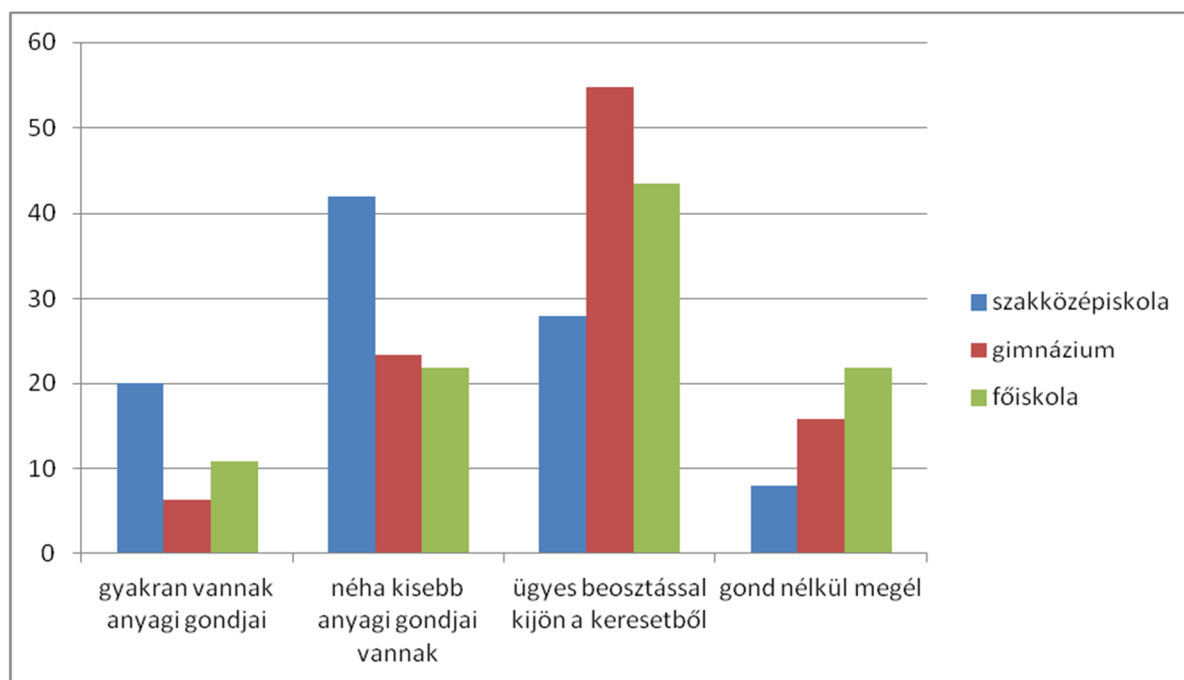
15. ábra: A családok anyagi helyzete lakhely szerint



A szakközépiskolások 20 százaléka mondta, hogy a családjukban gyakran vannak anyagi problémák, 42 százalék, hogy néha vannak kisebb anyagi gondjaik. Ügyes beosztással a megkérdezett szakközépiskolai tanulók 28 százaléka ki tud jönni a jövedelmükből, és csak 8 százalék nyilatkozott úgy, hogy gond nélkül megélik. Az érettségire épülő képzésekben résztvevők valamivel jobb anyagi helyzetben vannak, 6,29 százalékuk nyilatkozott úgy, hogy gyakran vannak anyagi gondjaik, 23,27 százalék számolt be arról, hogy néha kisebb anyagi gondokkal küzdenek, ügyes beosztással a megkérdezettek 54,72 százaléka jön ki a havi bevételből, és csak 15,72 százalékuk mondta, hogy gond nélkül megélik.

A salgótarjáni főiskolai hallgatók anyagi helyzete a szakközépiskolások és gimnazisták helyzete között van, közelebb a gimnazistákéhoz. Mivel a szülők iskolai végzettsége nagyban befolyásolja a család anyagi helyzetét, a képzetlen szülős családok a felsőfokú végzettséggel rendelkező szülők családjához képes jóval nagyobb arányban küzdenek anyagi gondokkal. Az apa és az anya végzettsége hasonlóan befolyásolja a család anyagi helyzetét.

16. ábra: Az iskola és az anyagi helyzet kapcsolata



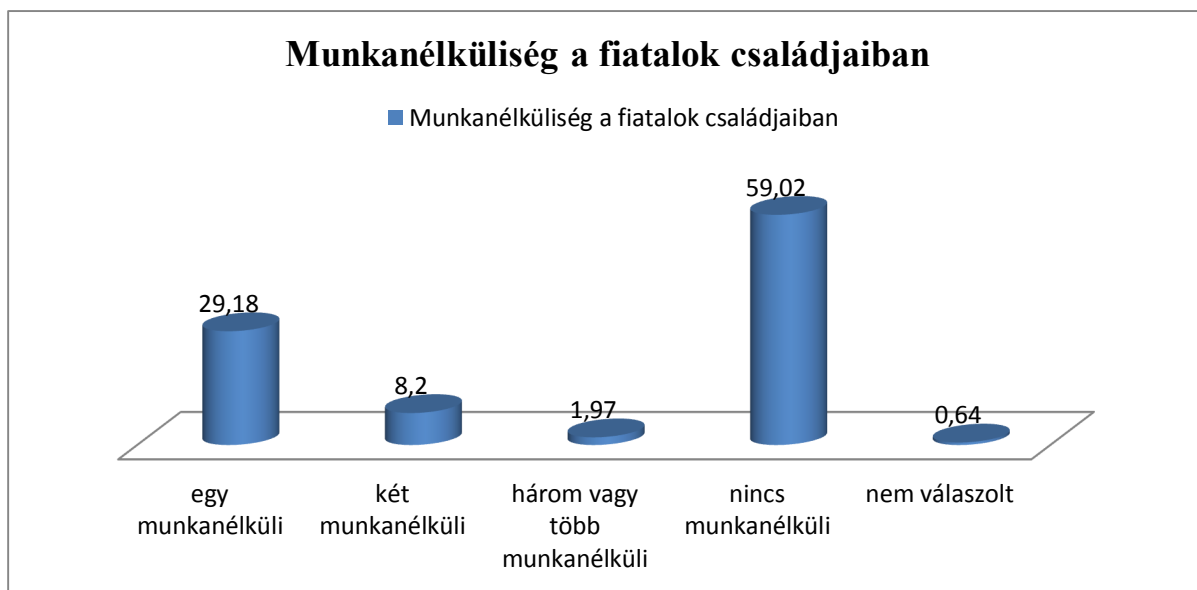
A munkanélküliség:

Úgy vélem a most következő adatok fognak rámutatni a leginkább, hogy milyen nehéz gazdasági helyzetben van Nógrád megye, és hogy milyen nagy anyagi gondokkal küzdenek az e megyében élő családok.

A megkérdezettek családjában:

- a) egy munkanélküli – 29,18 százalék,
- b) két munkanélküli – 8,2 százalék,
- c) három vagy több munkanélküli – 1,97 százalék,
- d) nincs munkanélküli – 59,02 százalék,
- e) nem válaszolt – 1,64 százalék.

17. ábra: Munkanélküliség a fiatalok családjaiban



Ezt értelmezve, a megkérdezett fiatalok családjának majdnem 40 (!) százalékát (39,35) közvetlenül is érinti a munkanélküliség. A családok 29,18 százalékában egy, 8,2 százalékában kettő, 1,97 százalékában pedig három vagy több munkanélküli van. A szülők iskolai végzettsége jelentősen befolyásolja, hogy van-e munkanélküli a családban. Ahol az édesapa nyolc általánost végzett, ott a családok jóval nagyobb arányát érinti a munkanélküliség, mint a diplomás apák családját.

E kérdéseket a 2005-ös ifjúságkutatásban is feltették, az akkor kapott eredmények különböznek az általam kapottól: akkor a családok közel harminc százalékát érintette a munkanélküliség, a családok 23 százalékában egy, 5 százalékában kettő, míg 1,5 százalékában három vagy több munkanélküli volt. Ezen adatok alapján (is) beigazolódik az, amit korábban Nógrád megyéről írtam, azaz 0,5 százalékkal (1,5 → 1,97 százalék) több azon családok száma, akiknél három vagy több, 3 százalékkal (5 → 8,2 százalék) akiknél kettő és 6 százalékkal (23 → 29,18 százalék) azok száma, akiknél egy munkanélküli van. Ez összességében 10 százalékos növekedést jelent, azaz hét év alatt a Nógrád megyei fiatalok szüleinek 10 százalékkal kevesebbje dolgozik.

2) Számítógépezési és internetezési szokások:

Közismert, milyen fontos szerepet tölt be a fiatalok (és felnőttek) életében az internet és a számítógép. Úgy vélem, hogy minél fejlettebb egy ország/régió/megye, annál több időt fordít e tevékenységekre, szemben a fejlődő országban lakó fiatalokkal (és felnőttekkel), akik viszont kevesebb időt töltenek a fent említett tevékenységekkel.

Pintér Róbert 2012-ben írt cikke, mely „Országok közötti digitális szakadékok” címmel jelent meg, alátámasztja felvetésemet. A tanulmányban arról ír, hogy a különbség nem merül ki abban, hogy vannak internetet használók és internetet nem használók:

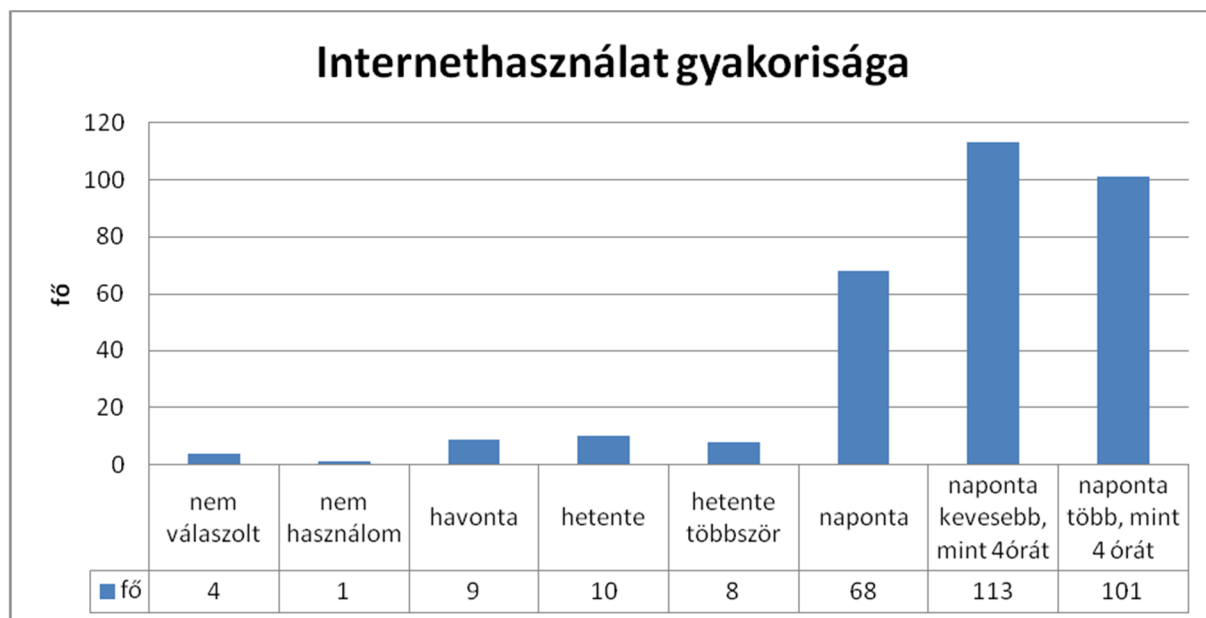
„A napokban jelent meg a World Economic Forum éves jelentése, a Global Information Technology Report (GITR), amely a világ legnagyobb, országokat összehasonlító és rangsoroló jelentése (idén 142 ország adataival). Ez bemutatja, hogy továbbra is jelentős különbségek vannak az országok között az információs technológiák alkalmazása terén és egyéb fontos kapcsolódó területeken (mint az oktatás, gazdasági vagy jogi környezet).

Magyarországon például igen gyorsan és könnyen lehet vállalkozást indítani (házánk 8. a 142 ország közül e tekintetben), a digitális tartalmak hozzáférhetősége jó (21. hely) és nemzetközi összevetésben is kevés az analfabéta (13. hely). Viszont a jogi rendszer hatékonysága az új területeken hagy kívánnivalót maga után (119. hely), nagyon kevés a kockázati tőke (117. hely), túl magasak az adók (112. hely) és ritka a munkavállalók továbbképzésen való részvétele, tehát az élethossziglani tanulás (111. hely). Mindez arra mutat rá, hogy az egyes országok teljesítménye nem csak önmagában érdekes, hanem a többi országgal való összevetésben nyeri el értelmét. Nem csupán országon belül, hanem országok között is érdemes követni a digitális szakadék (vagy inkább többes számban szakadékok) alakulását. Ehhez pedig kiváló eszköz az évről-évre megjelenő GITR.

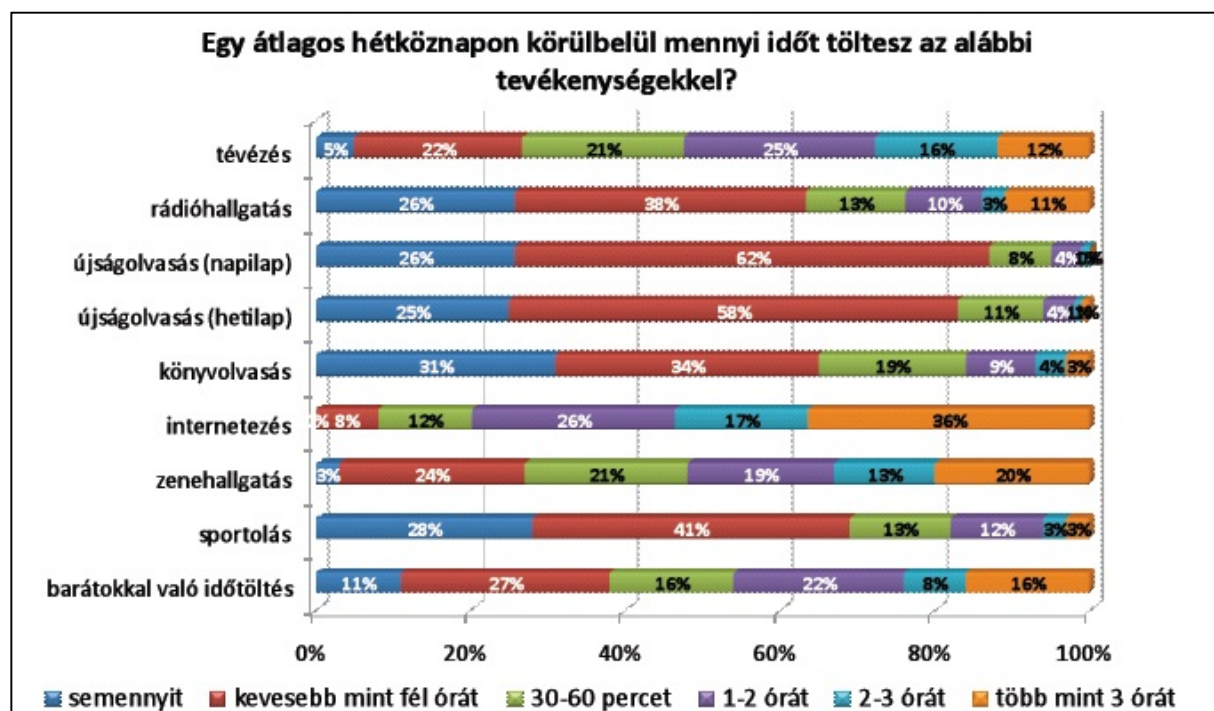
... A héten a digitális szakadékról tartottam órát a gazdaságinformatika mesterszakos hallgatóimnak, ahol arról beszélgettünk, hogy vajon létezhet-e társadalmi egyenlőtlenségek nélküli világ, illetve hogyan hathat a társadalmi egyenlőtlenségekre az informatika. Meglepő, de nem biztos, hogy csökkenti az eleve meglévő társadalmi különbségeket az internet vagy az okostelefon. Ami pedig az országok közötti különbségeket illeti, olybá tűnik, hogy az elmúlt húsz évben, miközben folyamatosan zárkózik fel a fejlődő világ, a fejlett országok mindig megtalálják azokat az új területeket, ahol újra hatalmas előnyökre tesznek szert. Az országok közötti digitális szakadék tehát folyamatosan újratermelődik, érdemes odafigyelni rá.”

Pontosabban rátérve a témára és az adatokra, a megkérdezett fiatalok átlagosan hétköznapi 4,38 órát töltenek internetezéssel és 3,87 órát számítógépezéssel, hétvégén ez a szám felugrik 4,54 órára és 4,33 órára, gyakoriságát tekintve érdekes adatokat kapunk:

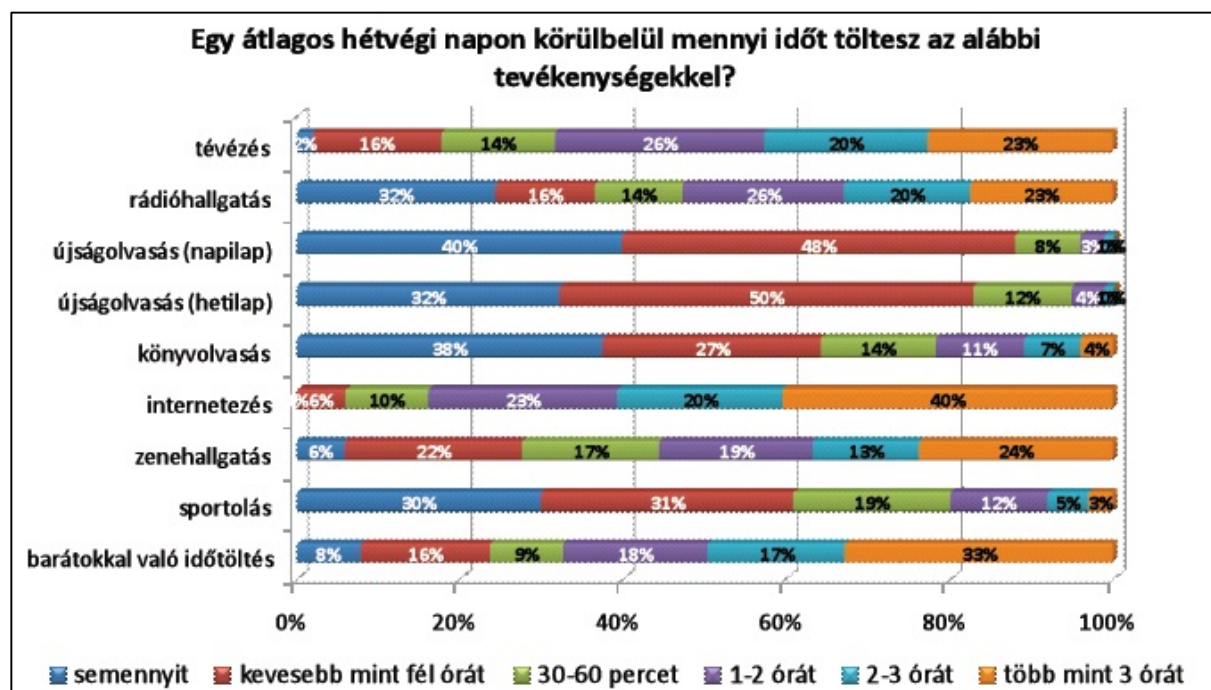
18. ábra: Internethasználat gyakorisága – Nógrád megye 2012



18. ábra: Tevékenységek 2008-ban egy átlagos hétköznapon (Fanta Trend Riport)



19. ábra: Tevékenységek 2008-ban egy átlagos hétköznapon (Fanta Trend Riport)



E kultúrafogyasztás egyik lehetséges veszélye az internetfüggőség.

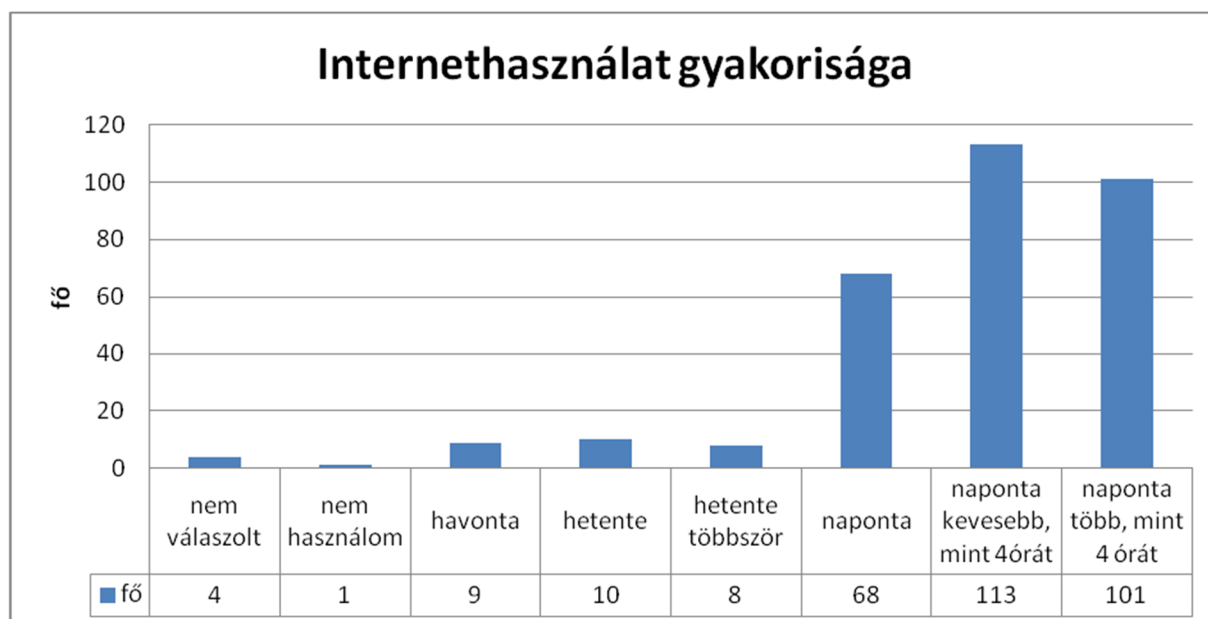
Hipotézisem lényege, hogy már Magyarországon is kialakult korunk „népbetegsége”, a számítógép- és internetfüggőség.

Ha az idősebb korosztályt kérdeznénk, hogy szerintük mit csinálnak a fiatalok, nagy az esély rá, hogy ezt a választ kapnánk: „*a fiatalok egész nap a számítógép előtt ülnek.*” A kérdőíves felmérésben kapott eredmények ezt csak alátámasztani tudják, hiszen egy nőgrádi fiatal egy átlagos hétköznapon 4,38órát tölt internetezéssel és 3,87órát tölt számítógépezéssel. Ez az időtartam szombat és vasárnap csak nő: internetezésre 4,54órát, számítógépezésre 4,33órát fordítanak a fiatalok. Ez az internetezésnél 4 százalékkal több, mint a hét közbeni használat, 19 százalékkal pedig a számítógép esetén.

A másik fontos tény, hogy szinte minden fiatal rendelkezik saját mobilkészülékkel és számítógéppel. A megkérdezettek csupán 6,23 százaléka mondta azt, hogy nincs otthon internet-hozzáférése, 93,44 százalék már rendelkezik internettel.

A kérdőív kitért arra is, hogy milyen gyakorisággal használják a válaszadók az internetet. A válaszokból nem született igazán meghökkentő eredmény. A kapott adatok azt mutatják, hogy a fiatalok 92,46 százaléka naponta használja a világhálót.

19. ábra: Internethasználat gyakorisága



Már ezen adatok alapján is láthatjuk, hogy minden kritérium adott a betegség elterjedéséhez, sőt, úgy vélem, ez már be is következett. Ennek ellenére biztos vagyok benne, megkérdeztem volna a kérdőívembe, hogy „számítógép és/vagy internetfüggőnek tartod-e magad,” azt a választ kaptam volna a fiatalok 100 százalékától, hogy „nem.”

Természetesen számos betegség meglétének kutatása nagyon nehéz, kiváltképp akkor, ha az lelki betegség, függőség, szenvedélybetegség. Jó példa erre az alkoholizmus, a játékgép-, vagy a szerencsejáték-függőség.

Ezt a kérdéskört egy másik kontextusból kell tehát vizsgálni. Nézzük, hogy mit jelent pontosan a függőség. Hétköznapi szóhasználatban a függőség szót a ragaszkodás, hozzászokás, szükséglet értelemben használjuk. A függőség jelenségének önmagában nincs pozitív, vagy negatív értéke, jelentését a kontextus adja, például a függőség egy csecsemő számára a túlélést teszi lehetővé – ez Fairbairn szóhasználatában az infantilis függőség. Amennyiben az érett függőségbe való eljutás sérül, kóros függőségi állapotok (szenvedélybetegségek, azaz addikciók), illetve kóros függetlenségi állapotok (autizkus magatartás) alakulnak ki. A szenvedélybetegség – másként addikció vagy kóros szenvedély – hátrányos helyzetbe hozhatja az érintett személyt és környezetét is, mivel kényszeres viselkedési mintákból áll, melyekben a viselkedés irányítása, abbahagyása sikertelen. A WHO megfogalmazása figyelemreméltó e kérdéskörben: a személyiség nem tud lemondani róla,

még akkor sem, ha ártalmait érzi vagy a környezete tiltja. Az addikciót kiválthatja akár kémiai szer, ezen esetek vannak jobban rivaldafényben. Azonban a viselkedési addikciókról már jóval kevesebb szó esik, holott méretük és káruk minimum akkora, mint a kémiai szerek által kiváltott függőségnek. Sőt! Ha a számítógép- és internetfüggőségre gondolunk, nem is kérdés, mekkora veszélynek vagyunk kitéve. Ahogy egy amerikai kutató is mondta, az igazán nagy veszély abban rejlik, hogy e két addikció teljesen szabadon „terjedhet,” minden szükséges eszköz és tárgyi-anyagi feltétel adott, emellett nem merülnek fel etikai és kulturális kérdések sem. A számítógép- és internetfüggőség szoros kapcsolatban áll a patológiás gambling-el, a kóros játékszenvedéllyel, hiszen mindkettő lényege, hogy az egyén menekül a hétköznapiakból. A betegség alapja az agy biokémiájában keresendő, a megfelelő mennyiségű endorfin termelődését segíti elő a játék a beteg embernél; s legmélyén ugyanaz a szerotoninzavar lappanghat, mint a depresszióknak, amellyel így rokonságban áll. Örömet az adja, hogy „az lehet a virtuális közösségi térben – akár számítógépes játékról, akár internetes játékról, akár virtuális közösségi térről (pl. Facebook) van szó –, aki akar lenni.” Újraformálhatja az énjét, tiszta lappal indulva és megvalósítva azokat a célokat, elérve azokat a sikereket, amiket a való életben nem vagy nem tudott. A virtuális önmegvalósítás eredményei között szerepel a való világ és való élet elhanyagolása, háttérbe szorulása.

Mint szinte minden betegségnek, a függőség sem a „semmitől” bukkan elő. A számítógép- és internet függés elsősorban lelki okokra vezethető vissza. A számítógép- és internet függés egy „segítségkiáltás.” (MTI 2006) Számos dolog alakíthatja ki és lehet indikátor a függőség kialakulásában. Az egyik ilyen a magány. A játékszenvedély oka legtöbbször a magány, a befelé fordulást, és az önbizalomhiány. Mindig is ellene voltam az általánosításoknak, de most be szeretném mutatni egy átlagos beteg tulajdonságait. Szerintem a beteg rendszerint – ahogy már fent is utaltam rá – sikertelen a való életben. Nincsenek vagy nagyon kevés barátja van, az őt körülvevő közeg nem tekinti tagjának, nem fogadta be, folyamatosan kudarcai (is) eredményezik, hogy az élet más területén keressen örömforrást. (MTI 2006) A játék erre egyszerű és gyors megoldást nyújt, a siker a való világhoz képest nagyon gyorsan jön. A betegség kialakulásában (fontos) szerepet játszhat az ingerszegény életmód és (számomra legalábbis) természetes módon a szülők.

Ennek eredményei:

- a) a beteg elképzelni sem tudja az életét számítógép nélkül,
- b) lehangolt és szorong, ha nem játszhat,
- c) gyakran fáradt és álmos,
- d) időérzéke leromlik vagy megszűnik,

- e) megfelelnek biológiai szükségleteiről (evés, ivás, pihenés) a játék közben (itt szeretném megemlíteni azon ázsiai fiatalok történetét, akik olyan sok ideig játszottak egyfolytában, hogy „elfelejtettek” aludni és megfeleltek a fent említett biológiai szükségleteikről, mely eredményeképpen meghaltak),
- f) nem érdekli más a beteget, csak a játék.

A betegség rövidtávú „eredményei”:

- a) a fiatal beteg egyre több időt tölt a gép előtt,
- b) kezdi elhanyagolni a korábbi hobbijait, melyeket régen szeretett,
- c) csak arról tud beszélgetni, hogy mit csinált és hol tart éppen a játékban, mi történt éppen a közösségi oldalon,
- d) azt érzi, hogyha nincs online, valamiről lemarad-kimarad,
- e) a baráti kapcsolatai is egyre inkább áthelyeződnek a virtuális világba, vagy az „igazi barátságot” az együttjátszás élménye adja, vagyis a társas kapcsolatok leszűkülnek a számítógépes (virtuális) világra
- f) a tanulmányi eredménye fokozatosan romlik, egyre kevesebbet tanul,
- g) a realitásérzéke változik, egyre erősebb „sikerforrás” a számítógép és a számítógépes játékok során elért eredmény,
- h) ha letiltásra kerül sor, akkor az csak veszekedések, dührohamok, rongálások árán sikerülhet.

Mint minden betegségnél, a „beteg” nem is érzi, hogy amit csinál, az probléma lenne, ezért nehéz is kérdőív segítségével rámutatni a betegség létezésére. Mindent összevetve azonban a játék csak pótlék. A betegek közül a legtöbben figyelemre, önbizalomra, törődésre vágnak, és amikor ezt nem kapják meg, kudarcaik vannak, egyre inkább a monitor elé menekülnek.

Természetesen, mint szinte minden betegségre, úgy a számítógép- és internetfüggőségre is van megoldás. A beteg fiatalnak hatékony segítségre van szüksége, hogy úgy tudjon kijönni a problémából, hogy ne egy másik feszültségoldó lehetőséggel (pl. cigaretta, tv, drog) pótolja a számítógépet és az internetet. A megoldás kulcsa a szülői támasz, melyre minden fiatalnak (nem csak a betegeknek) szüksége van. Fel kell ismernie, hogy a beteg cselekedete káros saját magára is. Gondoljunk csak az elmagányosodásra, csökkenő önbizalomra, romló tanulmányi eredményre és sokszor labilis lelki állapotra. Ha pedig nincs gyógyulás, hosszú távú problémák egyike, hogy nem tud beilleszkedni a társadalomba, ami – mint egy ördögi kör –

még tovább rontja a helyzetét. Azonban ettől még a beteg nem fog elszakadni a számítógéptől. Tiltani, erőszakot alkalmazni semmi értelme. A titok a kapcsolatok újraépítésében van. A fiatal betegeknek segíteni kell visszakerülni a mindennapi életbe. Társas kapcsolataiban, sikereiben megerősíteni őket. Ehhez természetesen sok időre és még több türelemre van szükség. A játék / internet tiltása helyett érdemes alternatív programokat ajánlani neki, természetesen közösen. Ha idősebb, merjük igénybe venni a régi barátai segítségét, vegyünk mozijegyet, menjenek el együtt moziba. Mondhatjuk, hogy bármi, amire vevő lehet a fiatal, ezen esetben alkalmazható.

S mi a legfontosabb lépés a számítógép- és internetfüggőség kezelésében? Az hogy ha beszélünk róla, hogy ha megismertetjük mindenkivel, milyen veszélyeknek vannak kitéve. És ha nem csak beszélünk róla, hanem betegségként is kezeljük és kezeli a tudományos élet. Hiszem: ha korunk (és a jövő) népbetegségét minél előbb sikerül betegséggé nyilvánítani, sokkal nagyobb esély mutatkozik arra, hogy a már beteg személyek meggyógyuljanak és a nem betegeket preventív módszerrel távol tartsa a betegségtől.

3) Olvasási szokások:

Felvetésem, hogy a nógrádi fiatalok olvasás-szeretetének és olvasás-gyakoriságának száma elmarad az országos átlaghoz képest is. Ennek több oka van, azonban úgy gondolom, a legfontosabb mindközül, hogy:

- a szülők iskolai végzettsége átlagosan alacsonynak mondható.

A fiatalok számára az olvasás nem fontos – nem számít örömforrásnak:

Úgy gondolom, nem kell nagy bátorság kijelenteni, hogy a fiatalok nem szoktak olvasni. A kérdőívben a válaszok alapján megállapítható, hogy egy átlagos hétköznapi fiatalok újságolvasással 26,4 percet, könyvolvasással pedig 52,2 percet töltenek. Ez az arány hétvégén növekszik, előbbre 28,8 percet, utóbbira 54 percet fordítanak.

De mitől függ az, hogy mennyit olvasnak, és hogy mennyire szeretnek olvasni a fiatalok?

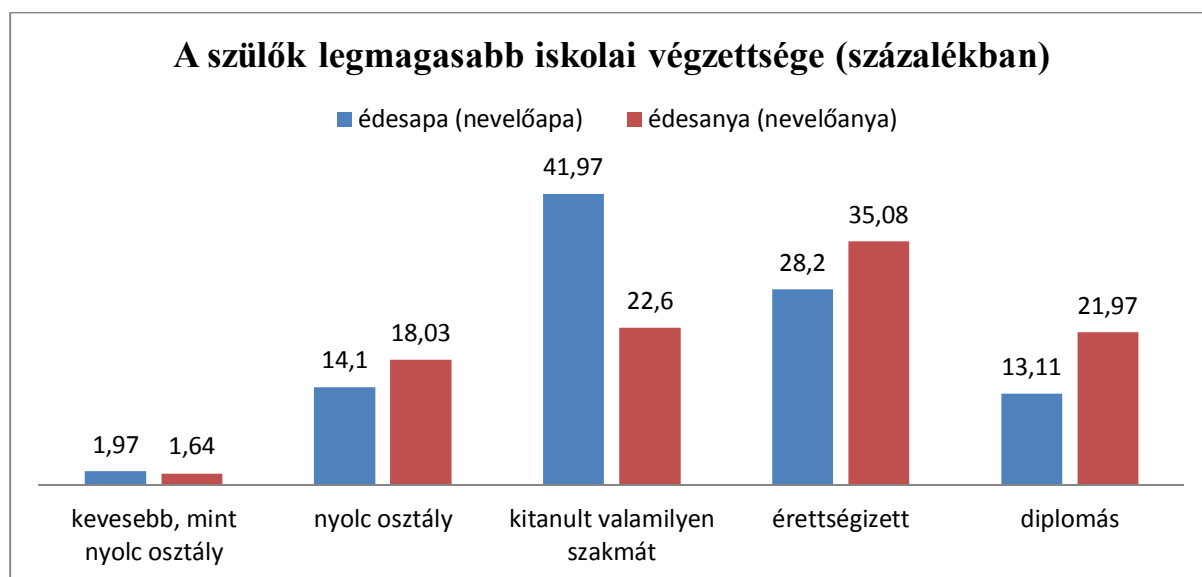
Mint korábban írtam, Nógrád megye lélekszáma folyamatosan csökken, és a kistelepülések (melyekből 125 darab van) száma igen magas, míg a 6 darab városból is 3 darab 10 000 fő alatti lélekszámmal bír. Ezen adatok negatívan befolyásolják az olvasás szeretetét, a könyvek számát is. Emellett minőségi könyvtárral sem rendelkezik (egy kivételével, a Balassi Bálint Megyei Könyvtárral) a megye, megfosztva ezzel számos lehetőségtől a nógrádiakat. A sort, mely azt tartalmazza, hogy „mi befolyásolja az olvasás gyakoriságát,” kis túlzással a végtelenségig lehetne sorolni.

Kétség nem fér hozzá, hogy mindközül a legfontosabb szempont az elsődleges szocializációs közeg, a szülői-családi háttér. Egy 2008-as miskolci konferencián Nagy Attila így vélekedett a fiatalok olvasásáról:

„A szociális helyzeten kívül a szülők (társadalom) mentalitása is súlyosbítja a helyzetet. Amíg Dél-Koreában (a 2006-os PISA-felmérés „győztese”) a gyermek rossz iskolai teljesítőképessége családi szégyennek minősül, és igen komolyan foglalkoznak a kérdéssel, addig Magyarországon a gyermekre hárul minden felelősség, elsődlegesen őt hibáztatják gyenge teljesítményéért, holott nem biztos, hogy így van, és a család változtatni tudna helyzetén.”

Nem lehet eléggé hangsúlyozni a szülők szerepét, ezen belül fontos kitérni a szülők iskolai végzettségére is, hiszen (átlagosan) minél magasabb a szülők iskolai végzettsége, annál több időt töltenek olvasással, míg ennek ellentettje is igaz, vagyis minél inkább aluliskolázott a szülő, annál kevesebbet olvas a gyermek (is). Ezért fontos megtekinteni az általam megkérdezett fiatalok szüleinek legmagasabb iskolai végzettségét:

20. ábra: A szülők legmagasabb iskolai végzettsége – Nógrád megye - 2012



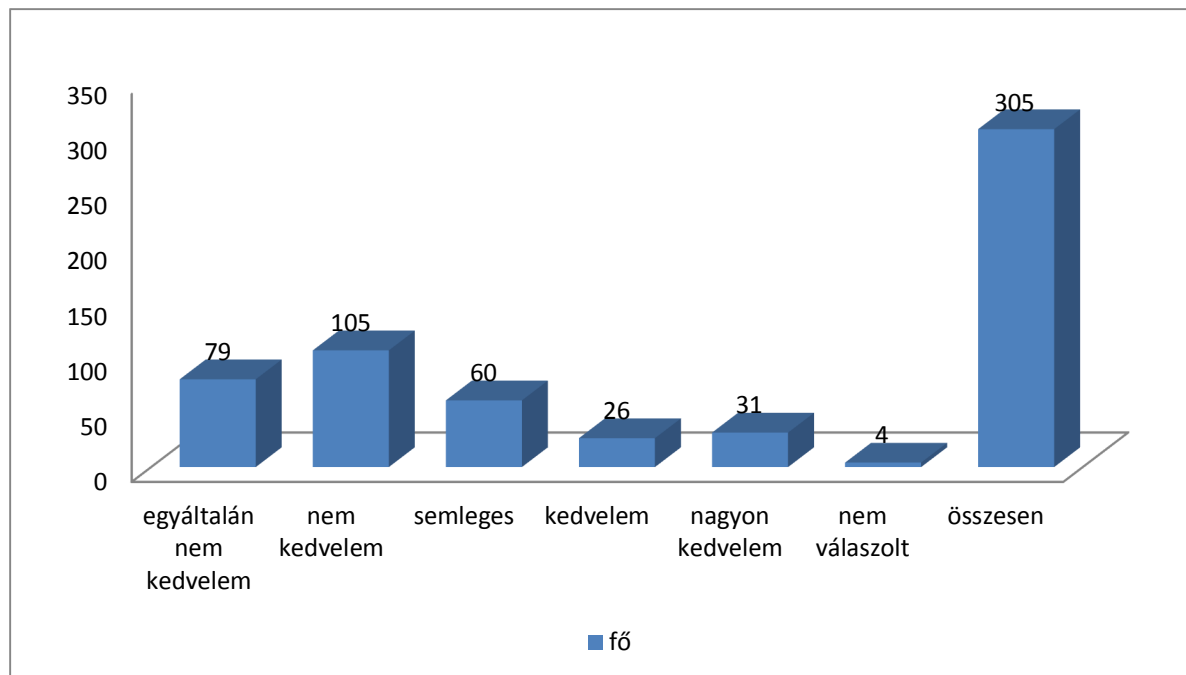
Kitértem a kutatásban arra is, hogy a szórakozás szempontjából mennyire fontosak a nógrádiak számára a könyvek, az olvasás.

Mint írtam, a fent írt okok nem választhatóak el egymástól: az általam mélyen tisztelt Bauer Béla mondta egy Magyar Televízióban készült műsorban az elsődleges szocializációs közeg fontosságára:

„Nem mindegy, hogy otthon a gyerek fejére könyv, vagy téglá esik.” (MTV 2010)

Ezzel teljes mértékben egyetértek

20. ábra: Mennyire kedveled az olvasást, a könyveket?



Az ábrán látható eredményekből elmondható, hogy a fiatalok 25,9 százaléka egyáltalán nem kedveli, 33,43 százaléka nem kedveli, 19,67 százaléknak semleges a kapcsolata az olvasással, 8,52 százalék kedveli és 10,16 százalék nagyon kedveli a megkérdezettek közül a könyveket, az olvasást. Megkérdeztem azt is, hogy milyen gyakran olvasnak a fiatalok könyvet szórakozás céljából.

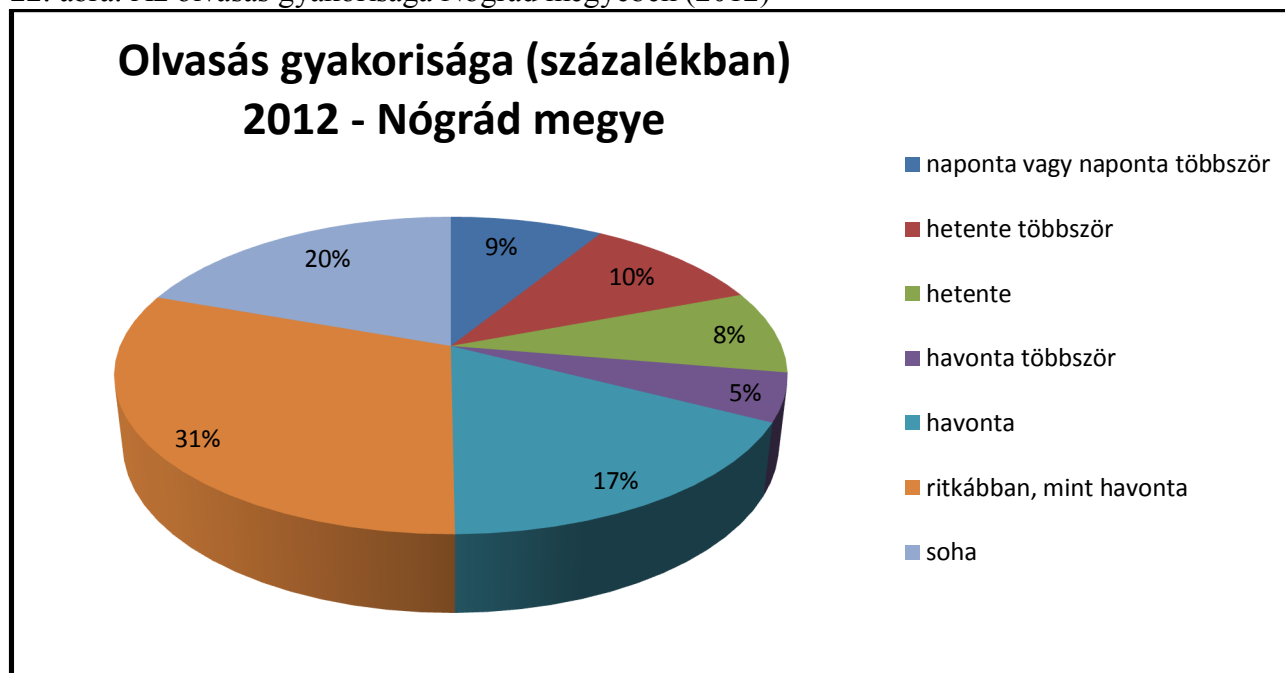
A válaszok ezt az eredményt hozták, százalék szerint növekvő sorrendben:

- a megkérdezettek 4,92 százaléka mondta azt, hogy **havonta többször** olvas,
- hetente** olvas a fiatalok 8,52 százaléka,
- naponta vagy naponta többször** olvas a megkérdezettek 8,85 százaléka,
- hetente többször** 10,49 százalék olvas szórakozás céljából,
- a „soha nem olvas” után a második legnépesebb csoport (17,38 százalék) azoké, akik **havonta olvasnak**,
- szórakozás céljából **soha** nem olvas a fiatalok 19,67 százaléka,
- a fiatalok legnagyobb százaléka (30,82 százalék) nyilatkozott úgy, hogy **ritkábban, mint havonta** olvas szórakozásból.

21. ábra: Az olvasás gyakorisága – Fanta Trend Riport (2008)



22. ábra: Az olvasás gyakorisága Nógrád megyében (2012)



VII. Összefoglalás (Rezümé)

VIII. Szakirodalmi jegyzék ABCSORREND!

SZABÓ – BAUER (2008): Ifjúság 2008 Gyorsjelentés. Budapest

Echo Oktatásműhely – Echo Survey Szociológiai Kutatóintézet (2005): A salgótarjáni fiatalok helyzete - 2005 http://figyusz.com/files/download/ifjusagkutats_2005.pdf

Bauer Béla (riport) -

(http://videotar.mtv.hu/Videok/2010/04/27/11/Zarora_2010_aprilis_26__Vendeg_Bauer_Bela.aspx)

GÁBOR – MOLNÁR (2006): Ifjúságszociológia. Belvedere Meridionale, Szeged, 325-426 p.

GÁBOR KÁLMÁN (2005): Fesztiválok ifjúsága és a drog. Belvedere Meridionale, Szeged

BÍRÓ ENDRE (2011): Szótár a joghoz. Jogismeret Alapítvány, Budapest, 76.p.

ZRINSZKY LÁSZLÓ (2006): A felnőttképzés tudománya. Okker Oktatási és Kiadói Rt., Budapest, 7-28.p.

Juhász „et al” (2003): Magyar Értelmező Kéziszótár. Akadémiai Kiadó, Budapest, 392.p.

BÍRÓ ENDRE (2011): Szótár a joghoz. Jogismeret Alapítvány, Budapest, 76.p.

Charlotte Bühler (1922): Das Seelenleben des Jugendlichen. Jena (Az ifjúkor lelki élete. Budapest, 1925.)

ANDORKA PÉTER (2006): Bevezetés a szociológiába. Osiris Kiadó, Budapest, .p.

SOMLAI PÉTER (2007): Változó Ifjúság -

www.hier.iif.hu/hu/letoltes.php?fid=tartalomssor/1944

Tőzsér Anita (2010): Kultúrafogyasztása a fiatalok körében - [http://szd.lib.uni-corvinus.hu/2869/1/Kultúrafogyasztás-_PDF\(\).PDF](http://szd.lib.uni-corvinus.hu/2869/1/Kultúrafogyasztás-_PDF().PDF)

Juhász „et al” (1989): Magyar Értelmező Kéziszótár. Akadémiai Kiadó, Budapest

Tőzsér Anita (2010): Kultúrafogyasztása a fiatalok körében - [http://szd.lib.uni-corvinus.hu/2869/1/Kultúrafogyasztás-_PDF\(\).PDF](http://szd.lib.uni-corvinus.hu/2869/1/Kultúrafogyasztás-_PDF().PDF)

Juhász „et al” (2003): Magyar Értelmező Kéziszótár. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1210.p.

TORDÁNÉ HAJABÁCS ILONA (2010): Nevelési alapismeretek, 75-77.p.

GÁBOR-JANCSÁK (2004): Ifjúsági korszakváltás; Ifjúság az új évezredben. Szeged, Belvedere Meridionale, 28-72.p.

Forgó Sándor (2011): Az új média fogalomköre és az irreguláris tanulás. -

<http://forgos.ektf.hu/2011/08/16/152/>

CHISHOLM, L. 1992. 63.

CLARKE, J – JEFFERSON, T, 2000, 118.

BAUER – SZABÓ (2011): Arctalan (?) Nemzedék: Ifjúság 2000-2010. Budapest, NCSSZI

Echo Oktatásműhely – Echo Survey Szociológiai Kutatóintézet (2005): Ifjúságkutatás 2005 – Salgótarján. 10.p. - http://figyusz.com/files/download/ifjusagkutats_2005.pdf

MTI (2006): Szex, narkó, tévé. Függőség vagy gyenge jellem - <http://hvg.hu/egeszseg/20060831fuggoseg>

Neulinger Ágnes (2007): Társas környezet és sportfogyasztás

Központi Statisztikai Hivatal: Nógrád Megyei Statisztikai Évkönyv, 2004.

Központi Statisztikai Hivatal: Népszámlálás 2011

Nógrád Megye története:

http://megye.nograd.hu/index.php?option=com_content&task=view&id=93&Itemid=82

Pintér Róbert (2012): Országok közötti digitális szakadékok

IX. Ábrajegyzék:

1. ábra: Egy lakosra jutó GDP 2004-ben	21. oldal
2. ábra: A vizsgált fiatalok életkori eloszlása	25. oldal
3. ábra: A megkérdezett fiatalok átlagéletkora iskolánként és összesítve	26. oldal
4. ábra: A vizsgált tanulók és hallgatók nem szerinti eloszlása	26. oldal
5. ábra: A szülők legmagasabb iskolai végzettsége	27. oldal
6. ábra: Szakközépiskolások, gimnazisták, főiskolai hallgatók szüleinek legmagasabb iskolai végzettsége	29. oldal
7. ábra: Szakközépiskolások mobilitása 2005-ben és 2012-ben	30. oldal
8. ábra: Gimnazisták mobilitása 2005-ben és 2012-ben	31. oldal
9. ábra: Főiskolások mobilitása 2012-ben	32. oldal
10. ábra: A lakóhely iskolatípusonkénti megoszlása	33. oldal
11. ábra: A lakóhely az iskola vonatkozásában	33. oldal
12. ábra: Családi háttér lakhely és iskolatípus tükrében	34. oldal
13. ábra: Lakástípus	35. oldal
14. ábra: A családok anyagi helyzete	36. oldal
15. ábra: A családok anyagi helyzete	36. oldal
16. ábra: Az iskola és az anyagi helyzet kapcsolata	37. oldal
17. ábra: Munkanélküliség a fiatalok családjában	38. oldal
18. ábra: Internethasználat gyakorisága	35. oldal
19. ábra: Mennyire kedveled az olvasást, a könyveket?	39. oldal
20. ábra: „Szegényebbek:” 6719Ft-nál kevesebb zsebpénzzel rendelkezők	40. oldal
21. ábra: „Gazdagabbak:” 6719Ft-nál több zsebpénzzel rendelkezők	40. oldal
22. ábra: Mennyire fontos számodra a televízió?	43. oldal
23. ábra: 2011 és 2012 harmadik negyedéves nézettségi adatai	46. oldal
24. ábra: Egyes tévéműsorok nézettsége	46. oldal
25. ábra: Múzeumba, kiállításra és színházba járás gyakorisága	49. oldal
26. ábra: A falusi és városi fiatalok és a színház	49. oldal
27. ábra: Milyen gyakran sportolsz?	52. oldal

X. Táblázatjegyzék:

- | | |
|--|--------------|
| 1. táblázat: Összefoglaló adatok Nógrád megye gazdasági helyzetéről (2004) | 21. oldal |
| 2. táblázat: A kérdőív részlet adatai | 23. oldal |
| 3. táblázat: A mintavétel részletes adatai | 23-24. oldal |